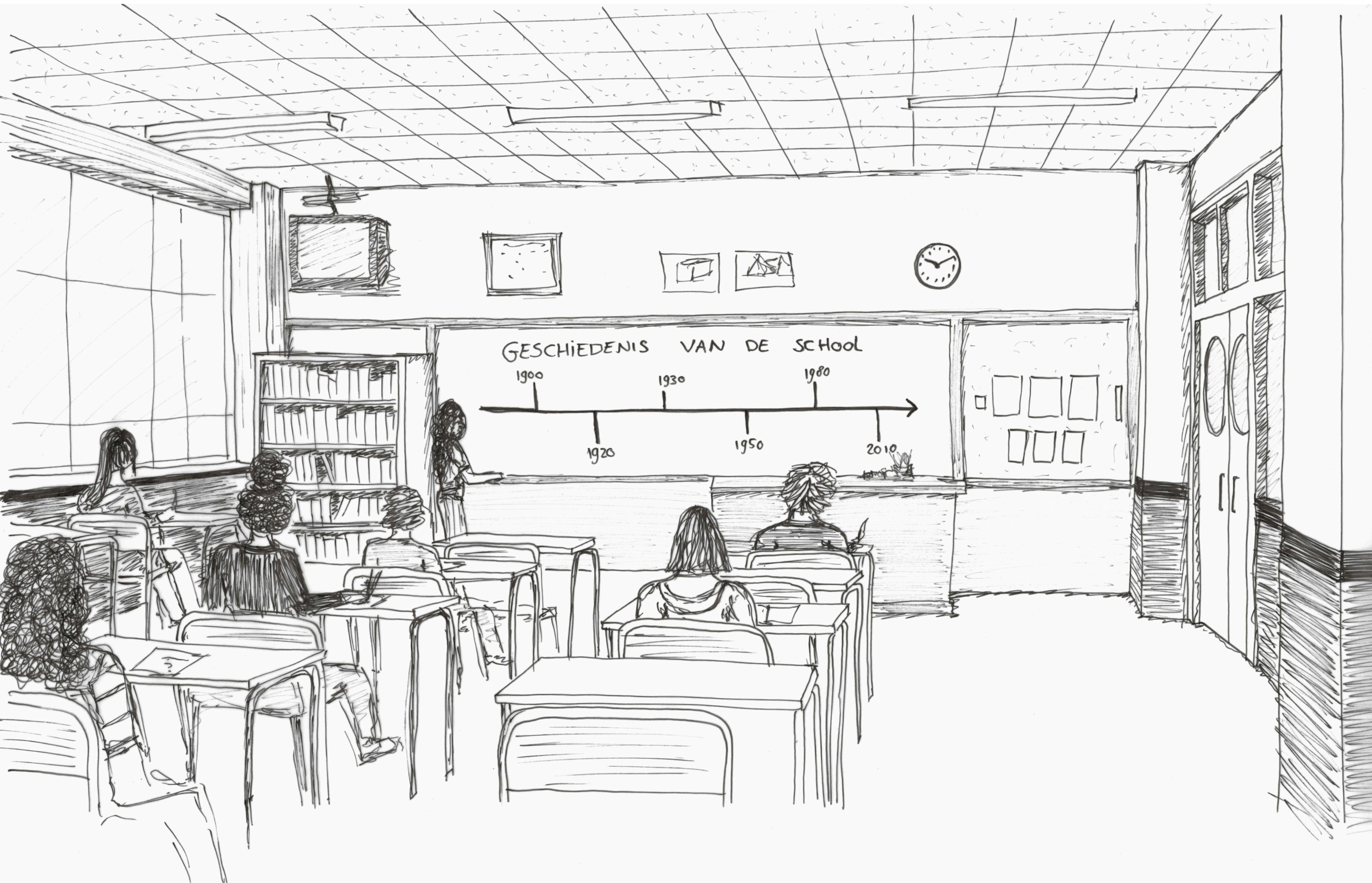

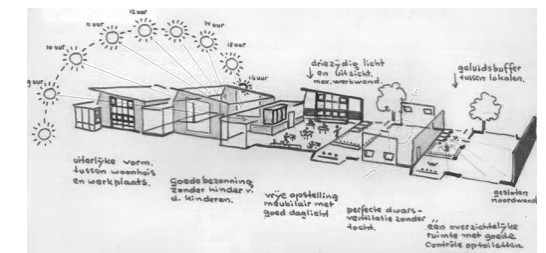
HET LEERDORP

Fietsend door het bos in Haren, met stralen zonlicht gefilterd door de bladeren dacht Thomas aan de dag die voor hem lag. Alweer een saaie schooldag: wiskunde, frans, biologie. Pauze. Aardrijkskunde, Engels en als laatste geschiedenis. Met een beetje geluk kreeg hij zijn vrienden zo ver om in de pauze naar de Biotoop te gaan. Het overweldigende groen en de vele onontdekte plekjes maakten dat hij zich er volledig vrij voelde, waardoor hij de vele uren binnen zitten in een muf lokaal, weer vol kon houden. Wie heeft ooit bedacht dat uren in een schoolgebouw, opgepropt in een lokaal en opschrijven wat de leraar zegt, de manier van leren is? 'Ik leer veel meer door buiten te zijn, zelf te ontdekken en me vrij te voelen' dacht Thomas terwijl hij het laatste stukje bos van zijn route door fietst.

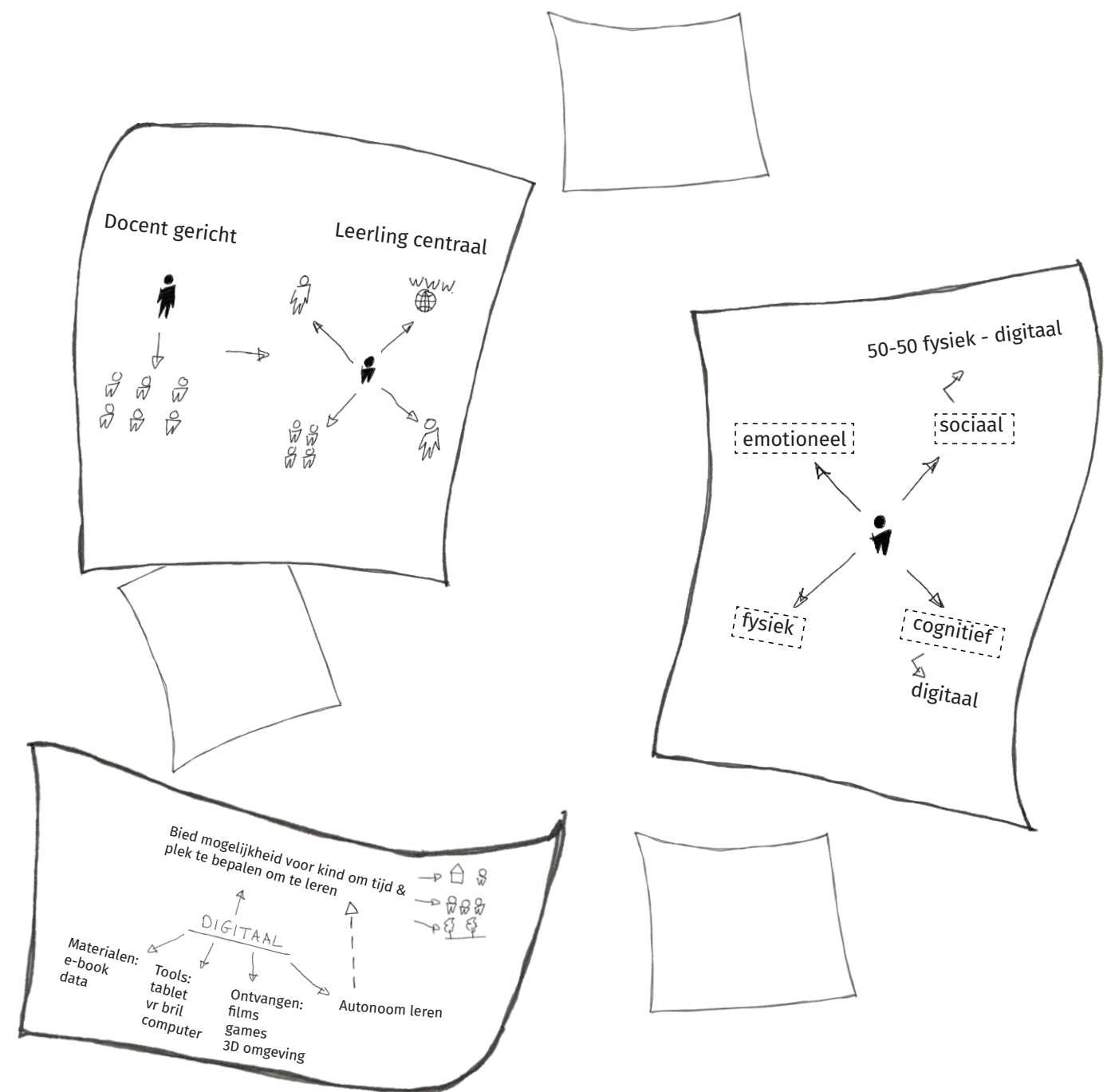

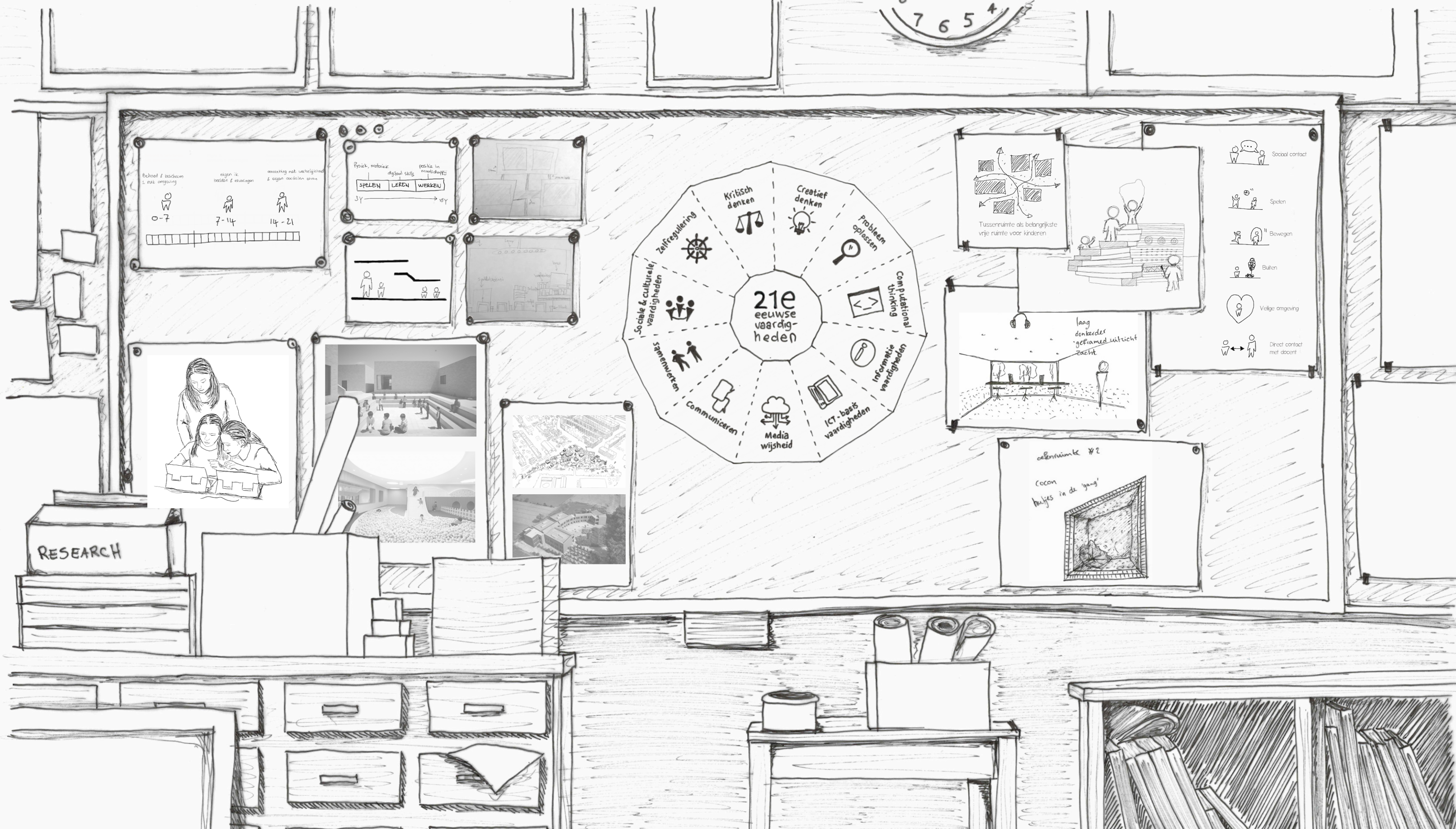
Verbazingwekkend genoeg weet de geschiedenisles Thomas te boeien. De les laat hem zien dat hoewel de tijd en architectuur van scholen steeds veranderd, de manier van leren grotendeels gelijk is gebleven sinds de industriële revolutie. De standpunten in de maatschappij bepalen hoe er over scholen wordt nagedacht en toch zitten we na een eeuw nog steeds achter een schoolbord gestopt.

‘Zouden kinderen vroeger zich ook niet thuis hebben gevoeld in de klas? Dat moet haast wel, al zou ik graag in die buitenscholen hebben gezeten als het aan mij lag.’ denkt Thomas. Als alles om ons heen veranderd, waarom veranderd de school dan niet mee? Waarom is er dan niet de vrijheid om ook je eigen manier van leren te volgen? Alles is tegenwoordig digitaal, maar hier op school moet alles nog analoog.

Kijkend uit het raam en met het beeld van kleine kinderen die al overweg kunnen met tablets en telefoons, vraagt hij zich af: Maar hoe zou mijn school er uit zien als deze is aangepast op de snel veranderende digitale maatschappij?

Getriggerd met deze gedachten gaat Thomas thuis gelijk op onderzoek uit. Wat kan je allemaal doen met digitalisering en hoe werkt dat nou met leren? De mogelijkheden blijken groter dan verwacht en geven hem hoop. Met de digitale middelen zoals tablets, games, en online data kan het onderwijs van klassikaal omgezet worden naar een manier om individueel je eigen leerplan te volgen. En daarmee ook de tijd en plek van leren te bepalen! Al is het menselijke contact ook belangrijk en kan je emotioneel en fysiek vlak moeilijk laten overnemen door robots...

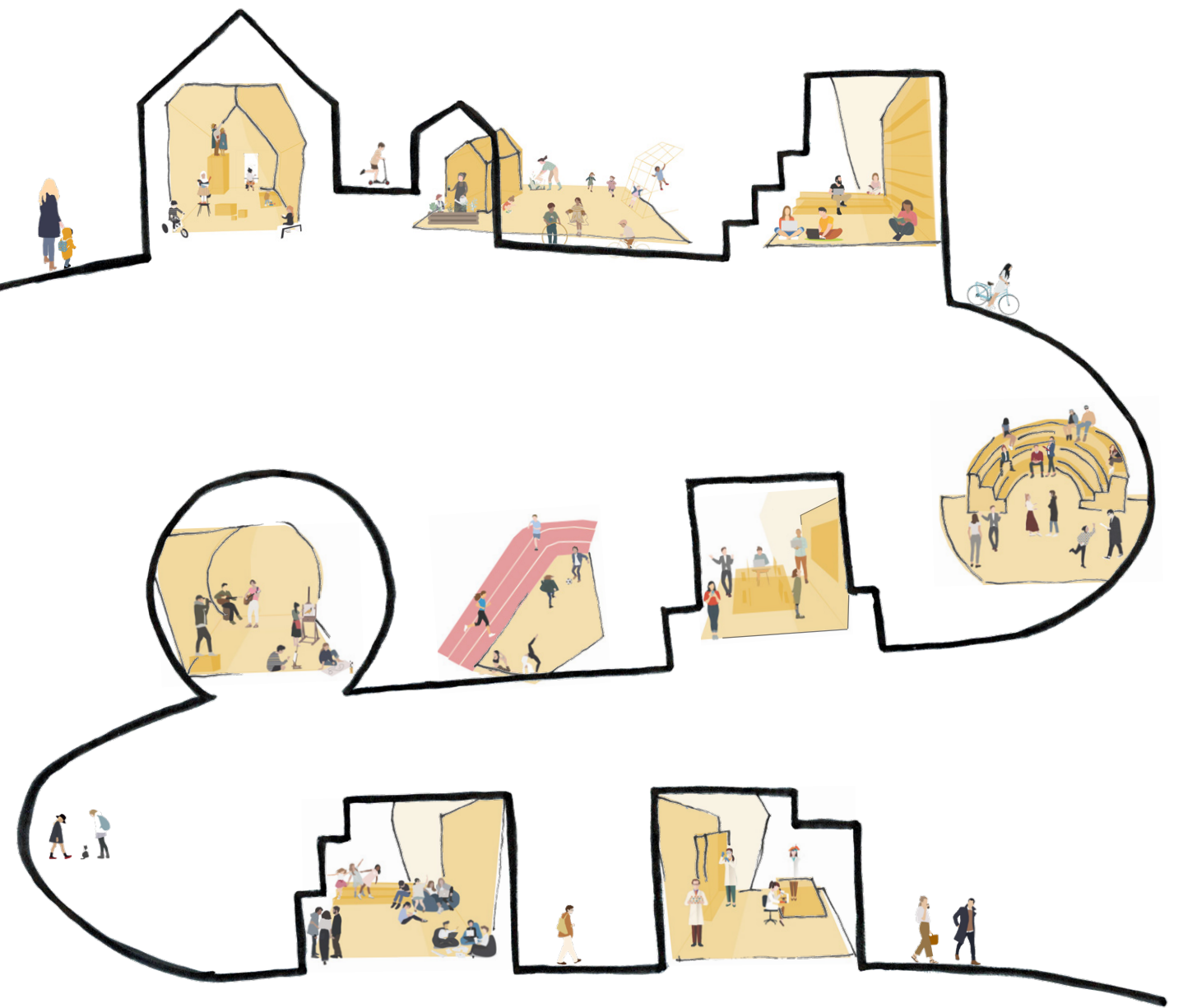

Er zijn digitaal zo veel mogelijkheden! Maar de digitale maatschappij lijkt vooral om bepaalde skills te vragen. Je moet je niet focussen op de tijd van nu, maar op de skills om mee te gaan in snelle veranderingen. Digitale ontwikkelingen gaan zo snel dat het helemaal niet te voorzien is wat voor wereld we hebben in 10 jaar, maar de skills om met deze snelle wereld om te gaan zijn wel duidelijker.

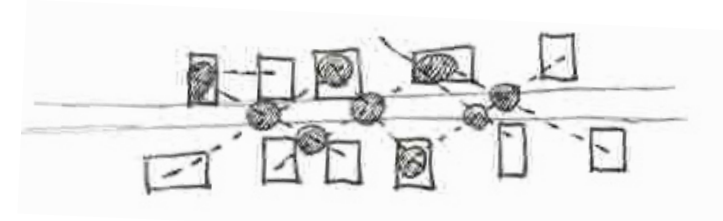
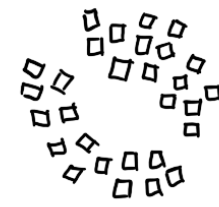
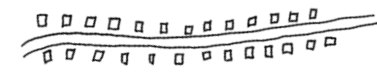

‘Hé Thomas, wat doe jij nog zo laat hier in de bibliotheek?’ vraagt meneer de Ruiter. Thomas laat het onderzoek zien aan zijn docent en verteld over zijn bevindingen: ‘Eigenlijk zijn deze skills cruciaal in wat we zouden moeten leren. Niet alles draait om de digitale wereld, ook de menselijke kant is er bij, maar heel veel kan wel opgelost worden met digitale middelen. Al denk ik niet dat die manieren helemaal passen binnen onze school.’ ‘Waarom zou dat niet passen?’ vraagt meneer de Ruiter.

‘Nou, we hebben hier alleen maar oude klaslokalen bijvoorbeeld. Maar om te leren samenwerken heb je juist meer ruimte nodig om met anderen samen te komen. En voor bijvoorbeeld zelfregulering en kennis moet ik leren onder welke omstandigheden ik de skills het beste kan aanleren en kennis tot mij te nemen. Maar er zijn hier helemaal geen andere soort plekken om te zitten dan de klaslokalen en de kantine.’ Meneer de Ruiter kijkt bedenkelijk. ‘Waarom ga je niet de ideale school ontwerpen om deze skills te kunnen leren? Niet alleen jij, maar de meeste mensen nemen sneller informatie aan wanneer dit visueel gebracht wordt. En wie weet kunnen wij wat met jou ontwerp doen om onze school meer toekomstbestendig te maken en deze 21th century skills aan te leren!’.

Thomas, die altijd in beeld denkt, kan dit wel begrijpen en gaat hiermee aan de slag. Hoe zien de ruimtes er dan uit om de skills te kunnen leren? Eigenlijk zijn de benodigdheden voor de skills voor verschillende leeftijdsgroepen anders. Zoals de vrije school benoemt zijn er 3 leeftijdsgroepen met verschillende behoeftes. Kinderen van 4-7 jaar zijn vooral gericht op hun directe omgeving. Die hebben meer bescherming nodig. Van 7-14 jaar draait het meer om de eigen ik en beelden en ervaringen. ‘De Ontdekkingstocht’ zoals Thomas het noemt. Wanneer je wat ouder bent kom je meer in aanraking met de werkelijkheid en zoals Thomas nu ook, begin je er je eigen oordeel over de vormen. Eigenlijk doorloop je een soort route door je school zoals je ontwikkeling een route is van je eigen ik, waarmee jij de ruimte om je heen zelf kan vormgeven. Zoals bij de Montessori gedachte ook geldt: het aanbod moet er zijn om het kind zelf te kunnen laten kiezen wat het nodig heeft.

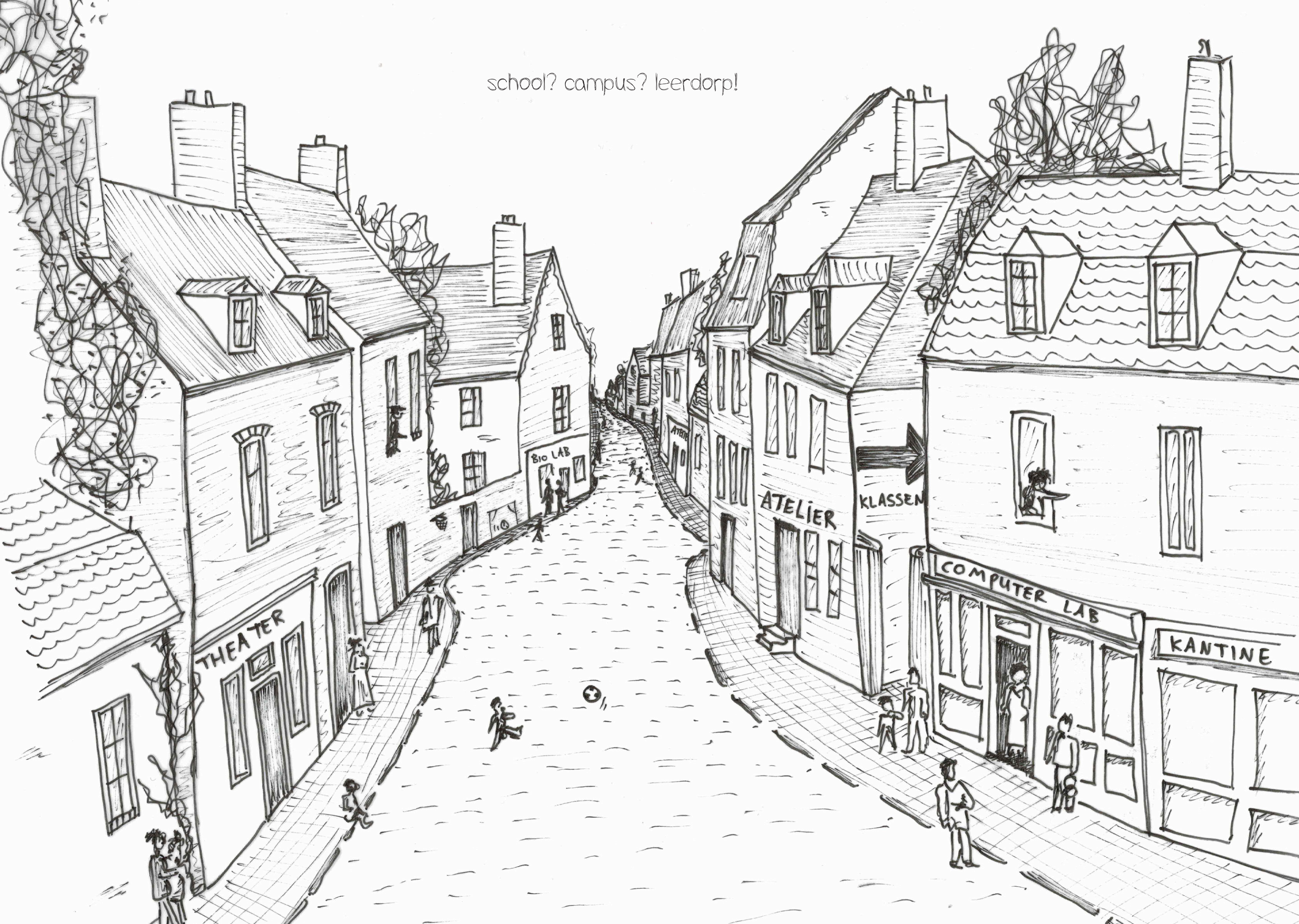

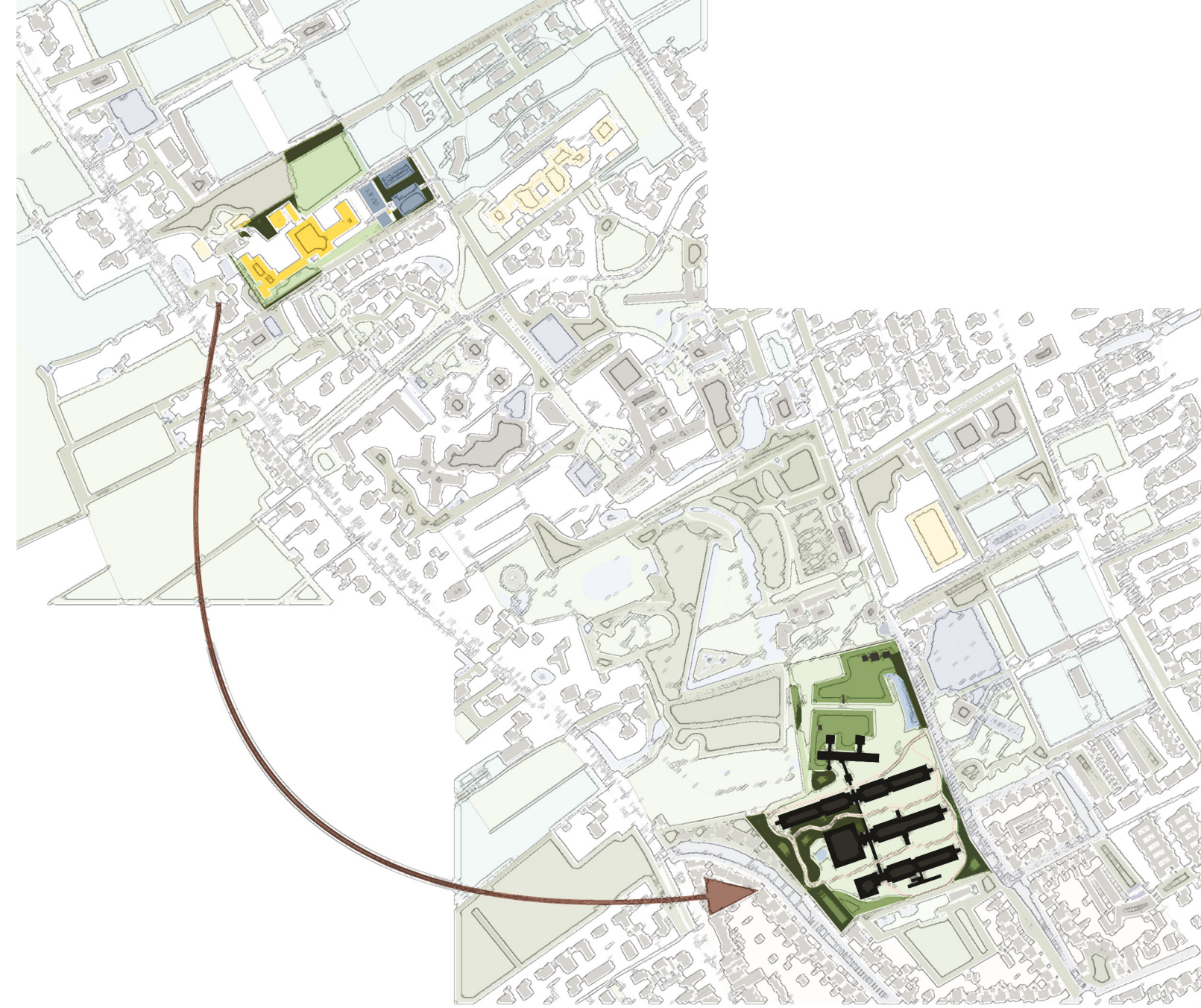
Thomas bespreekt zijn ideeën met zijn vrienden. ‘Maar als je van 4 tot 21 jaar op dezelfde school zit, wordt het dan een soort campus?’ vraagt Liam. ‘Een plek waar je altijd bent en alles voor school aanwezig is?’ Nee een campus is veel te gesloten. Voor wat Thomas wil bereiken heeft hij een opener verbinding nodig met het dorp waarin de school staat. ‘Hoe leer ik nou wereld kennis als ik niets mee krijg van de wereld om mij heen?’ Er gebeurt hier van alles in Haren, je hebt ouderen, veel nieuwe jonge gezinnen, mensen die uit de stad komen of er juist heen gaan. De wereld bevindt zich buiten de school maar als we die in de school krijgen, dan wordt het pas goed!

‘Maar als het geen campus is, wat is het dan wel? Gewoon een school is het ook niet. Het lijkt bijna alsof je het als een heel dorp wil maken met iedereen van Haren.’ ‘Ik weet het, het is een leerdorp! Niet alleen wij, maar ook mensen uit Haren kunnen hier heen komen voor kennis en om te leren.’ Het is als een klein dorp wat draait om leren voor iedereen.

‘Wordt het dan zo’n dorp met een groot plein in het midden?’ vraagt James. Dan heb je altijd een ontmoetingsplek. ‘Een brinkdorp? Nou bij een lintdorp heb je juist veel meer plekken van ontmoeting, namelijk op straat. Je komt hier altijd mensen tegen omdat iedereen zich over die straat heen beweegt, er zijn veel meer toevallige ontmoetingen, terwijl je bij een brinkdorp alleen iemand ziet als je daar naar het plein toe gaat.’

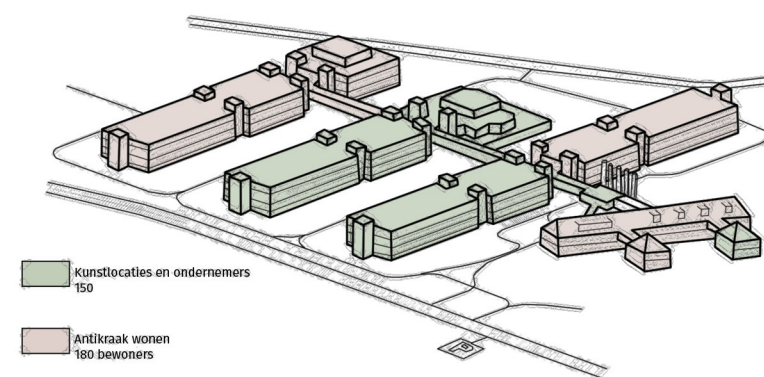
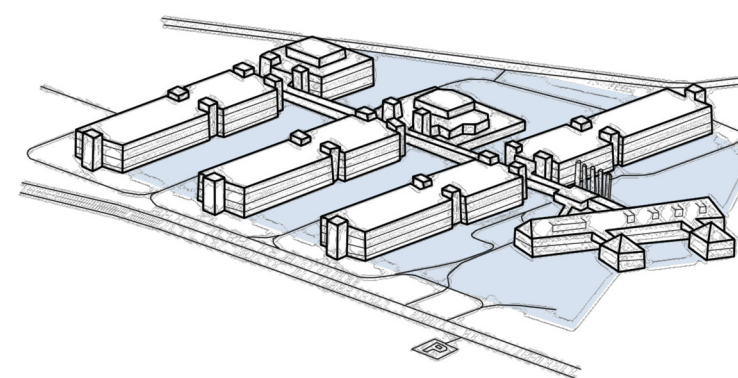
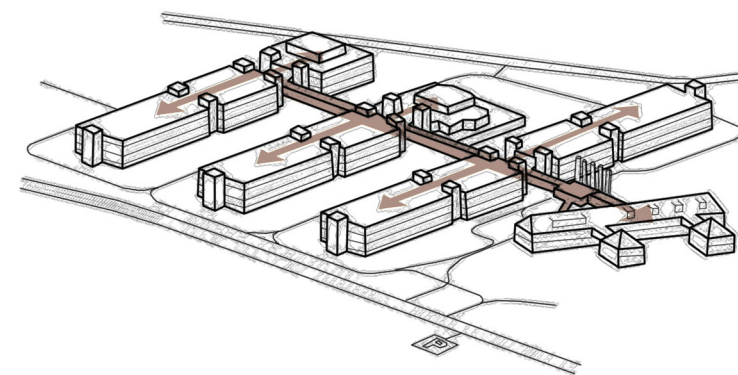
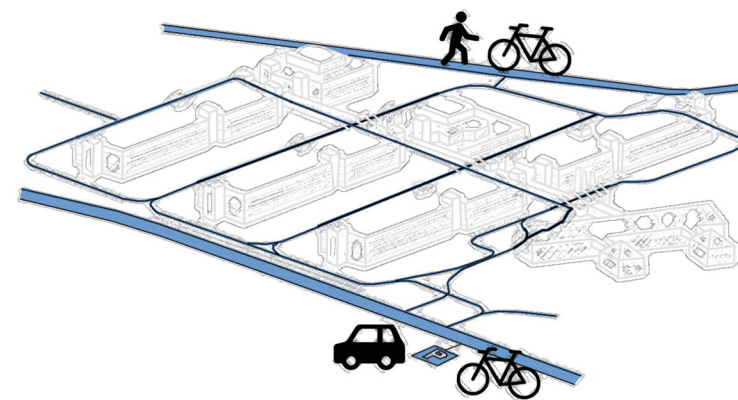
school? campus? leerdorp!

‘Maar zo’n dorp, dat past helemaal niet in onze school!’ denkt Thomas. Gelijk dwalen zijn gedachten weer af naar de Biotoop, de plek waar hij zo graag komt. Het gebouw zelf is eigenlijk al een lintdorp en het groene terrein met hoge biodiversiteit is ook heel erg geschikt. Je kan hier biologie gewoon buiten leren, met alle diverse planten en dieren die er altijd aanwezig zijn. Ook kan je daar veel beter parkeren, iets wat nu altijd een probleem is in de ochtend op school. En er zijn zo veel plekjes te ontdekken bij de Biotoop!

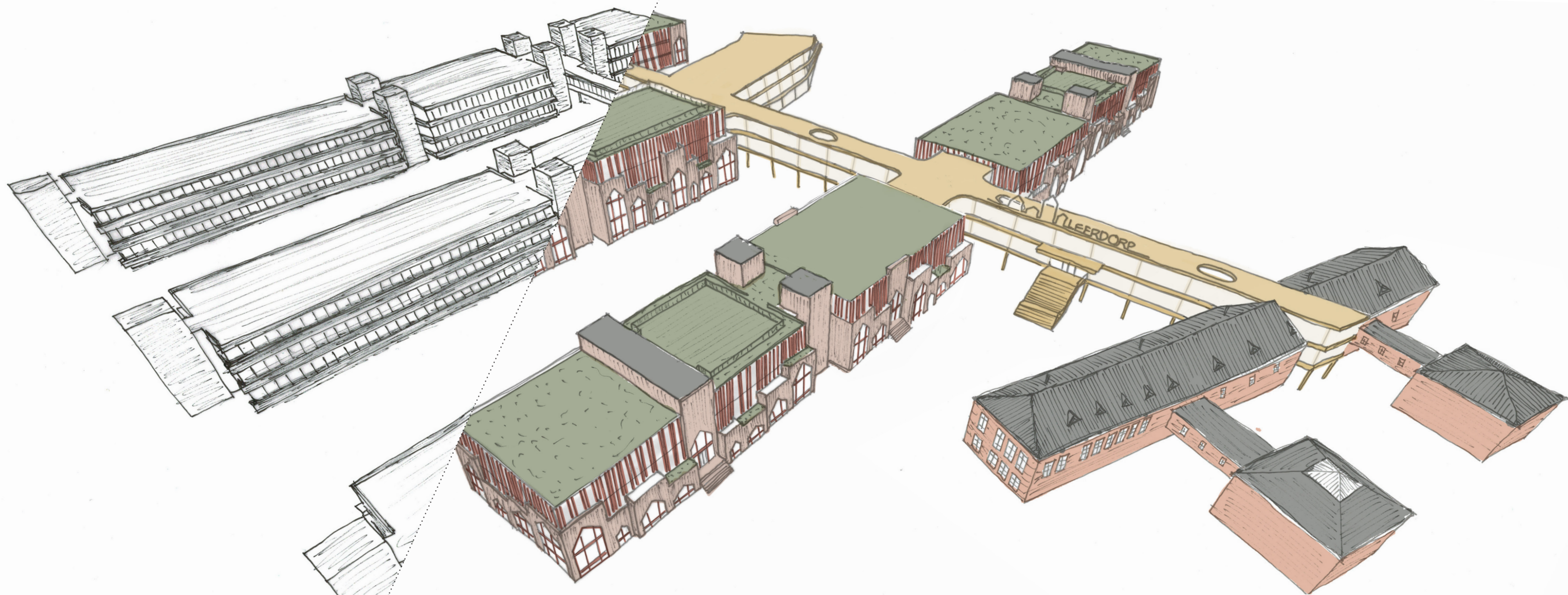
Het beste punt is misschien wel de creatieve en vrije geest die de plek heeft. De creativiteit is een belangrijk onderdeel van de skilset maar is de laatste jaren redelijk wegbezuinigd op school. Maar in de Biotoop zijn zo veel kunstenaars en creatieve ondernemers! ‘Als ik daar heen mag in plaats van een saaie tekenles zou ik zo veel meer kunnen!’ roept Thomas uit.

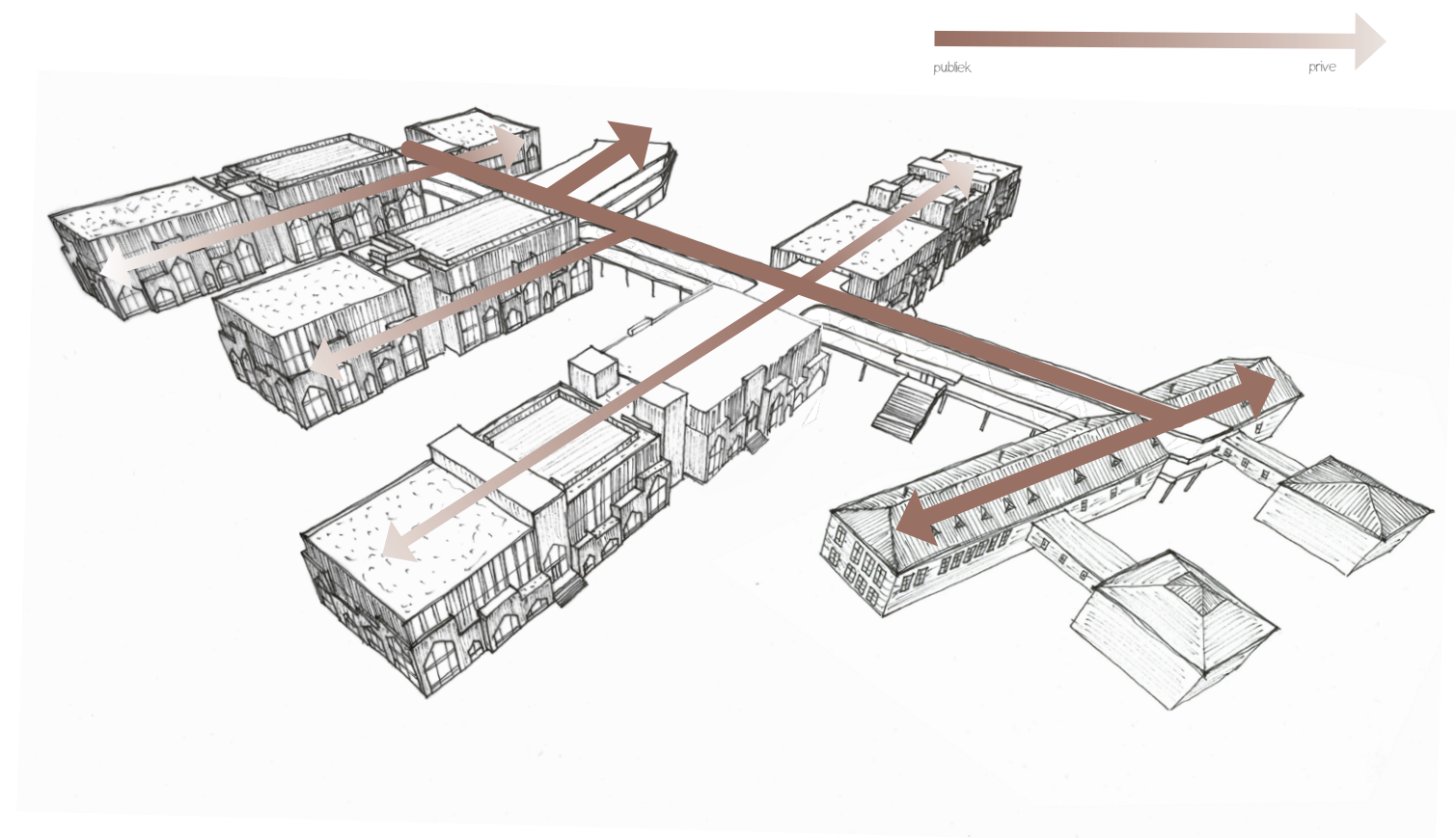
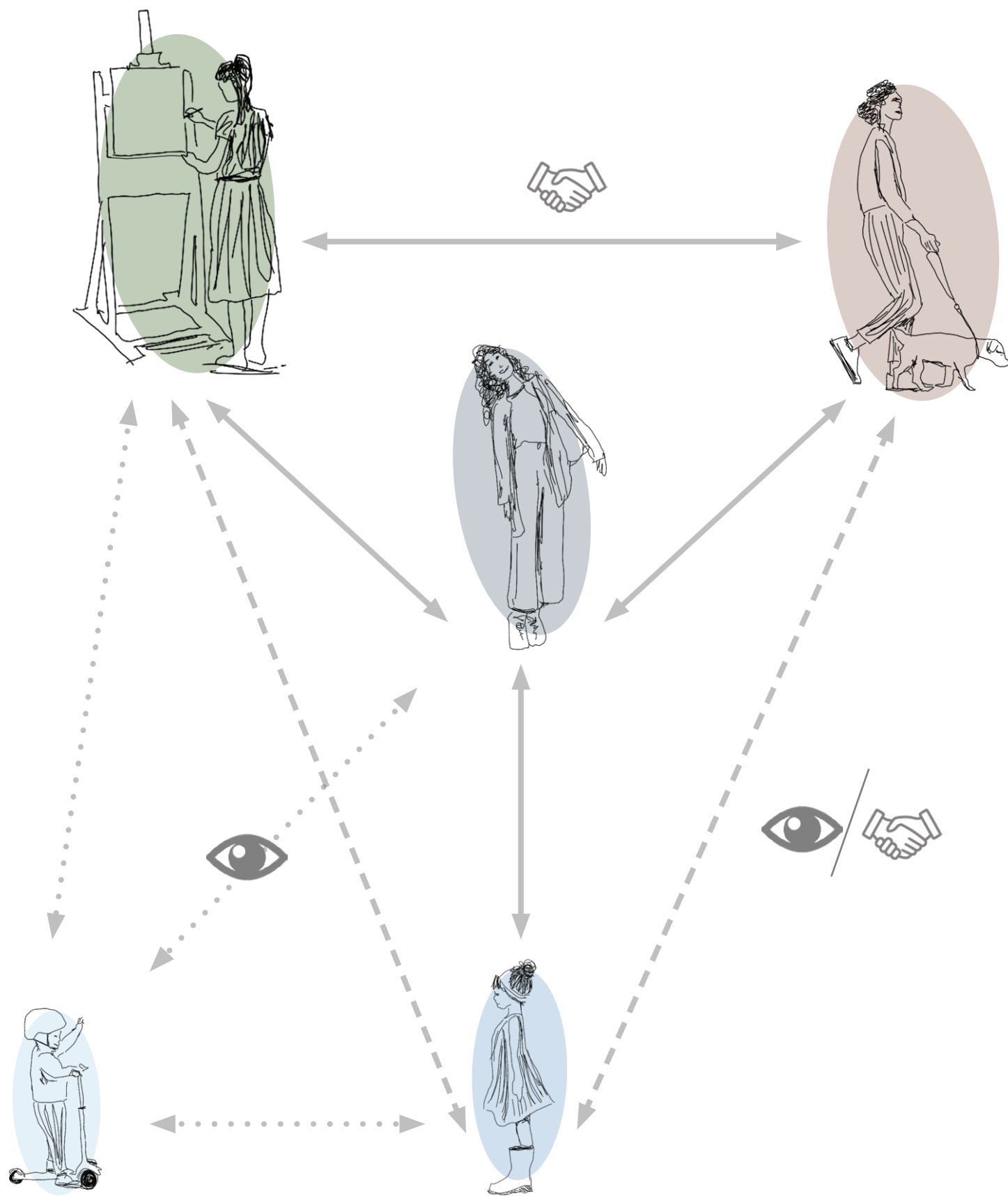

Kunstlocaties en ondernemers
150
Antikraak wonen
180 bewoners

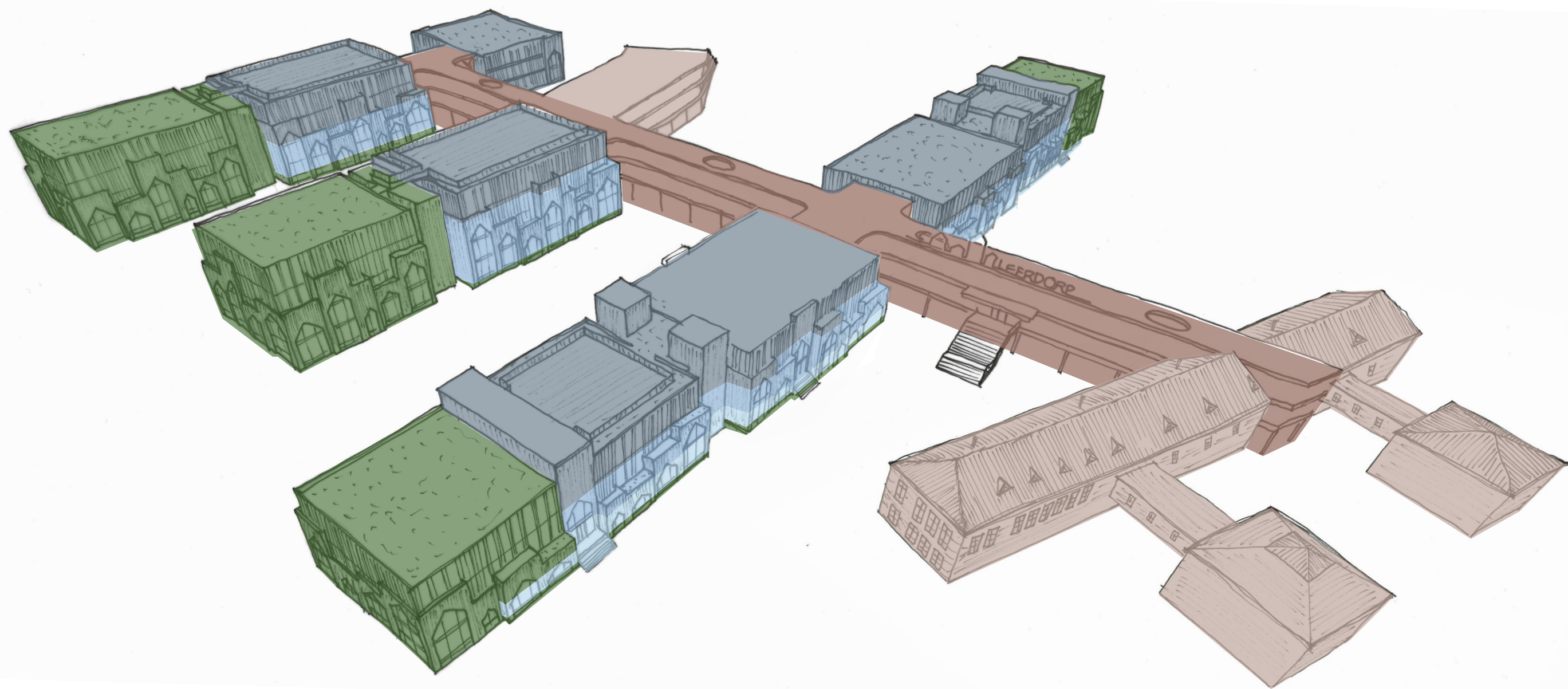

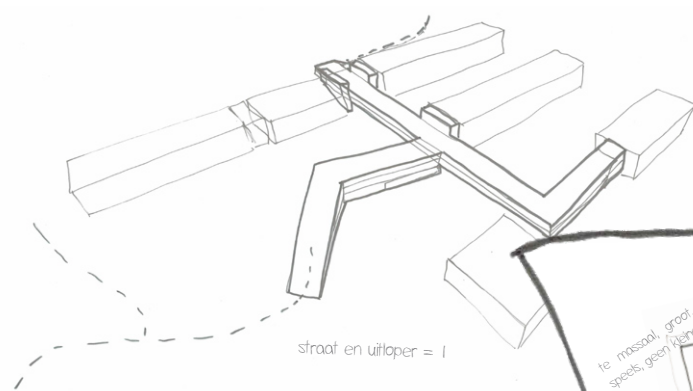
Al dromend over een nieuwe school begint Thomas te tekenen. Midden in het groen van de Biotoop komt hij tot rust en vind hij de vrijheid om zijn school vorm te geven. Het bestaande gebouw wordt wel aangepast op de nieuwe ideeën. De straat blijft de belangrijke ader, maar de lange gangen waar vroeger alle laboratoria waren, moeten wel wat korter en opener. Ook zal het aangepast worden op de nieuwe doelgroep van kleine kinderen tot de huidige ondernemers. Want hoe fijn het rauwe gebouw ook is voor de kunstenaars en oudere jeugd, het is wel schrikwekkend om als 4-jarige naar toe te moeten gaan.

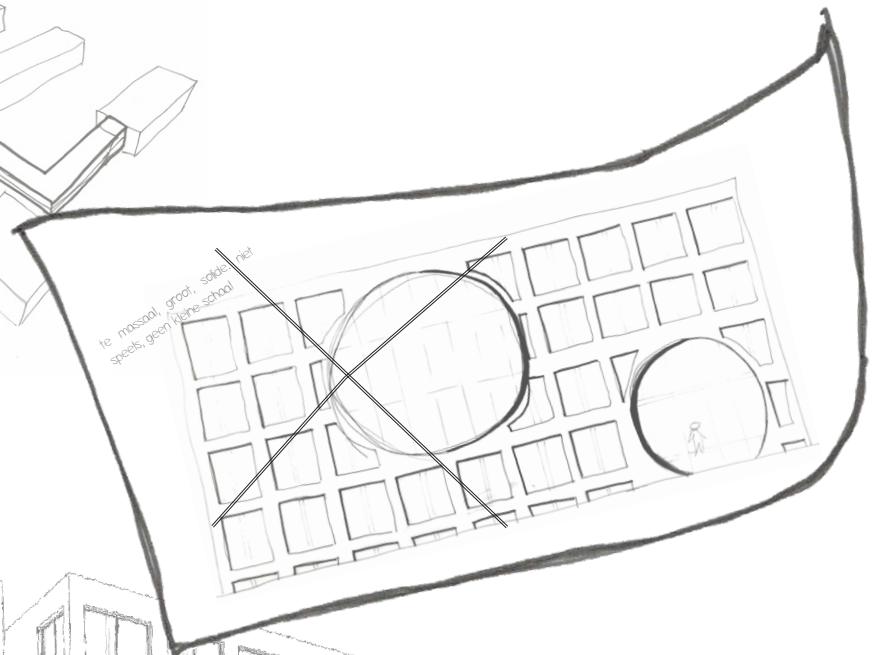

Met zo veel gebruikers in het Leerdorp, moest Thomas maar goed uitdenken wie elkaar waar tegen komt. Want je wil niet altijd allemaal vreemde mensen om je heen hebben tijdens het leren. Hij maakt onderscheid tussen visueel contact, en daadwerkelijk mensen in het echt tegen komen. De kleinste kinderen zullen alleen elkaar tegen komen, al kunnen ze de andere gebruikers wel zien. Ze zijn onderdeel van het Leerdorp, maar wel op veilige afstand. De middelste groep heeft van iedereen het meeste visuele contact met de jongste groep, maar daarnaast ook nog direct contact met de oudste groep. Contact met de ondernemers en buurtbewoners is er ook, al is dit op iets grotere afstand dan bij de oudste groep leerlingen. Ook moet er onderscheid zijn tussen publieke ruimte en privé-ruimte, zodat je altijd weet waar je andere mensen tegen kan komen en waar alleen je eigen groep.

straat en uitloper = 1

te massaal, groot, zodat het speels, geen kleine school

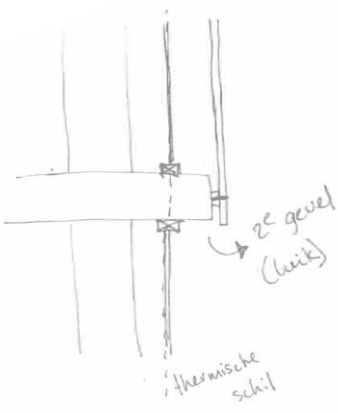
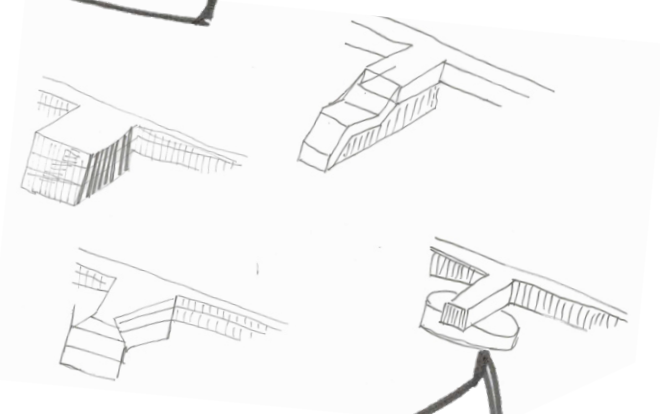
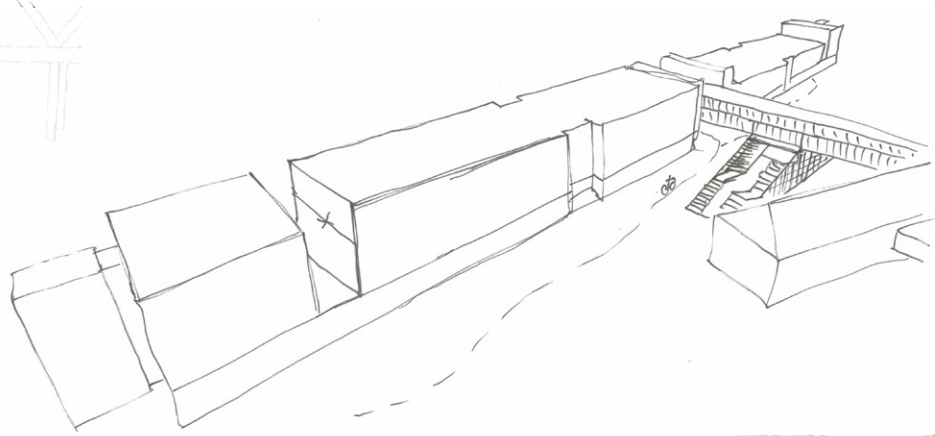

huisjes zijn herkenbaar en maken schaal kleiner

entree naar voren of naar binnen?

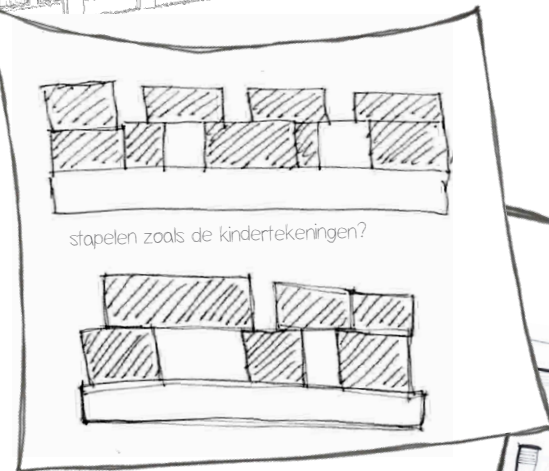

bogen meer voor publiek gebouw, verspringing = goed

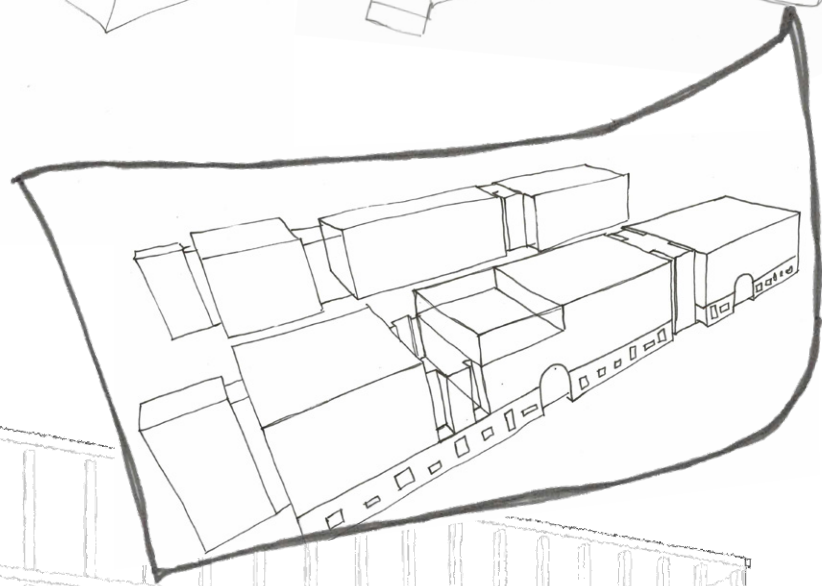
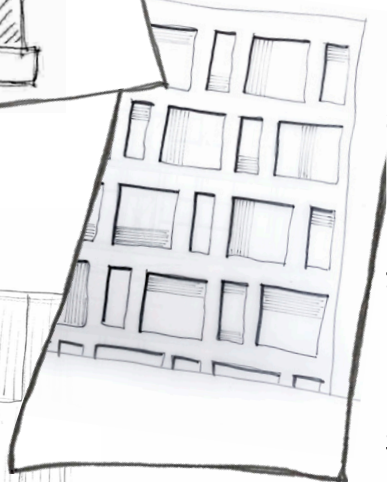

2e gevel (luit)

thermische schil

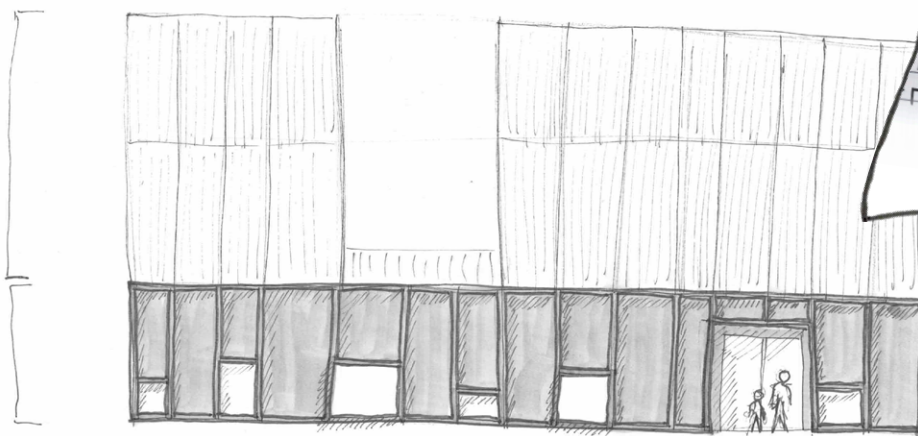

stapelen zoals de kindertekeningen?

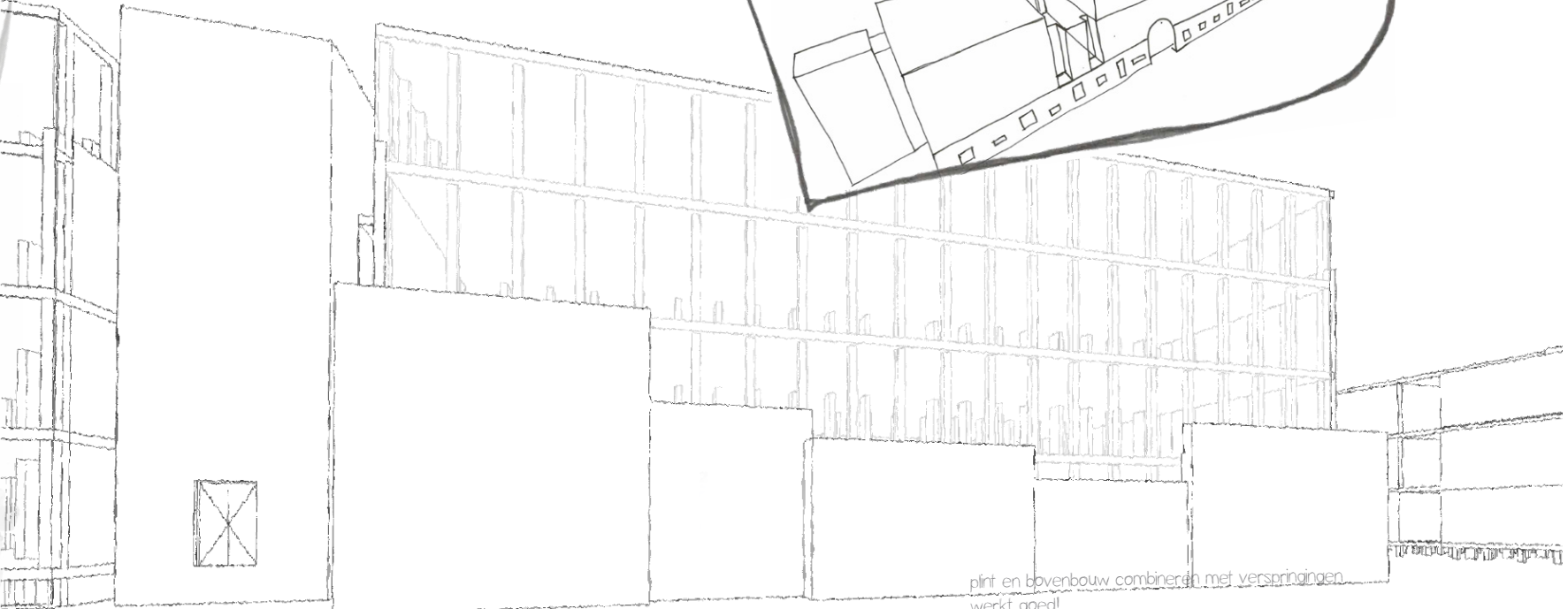
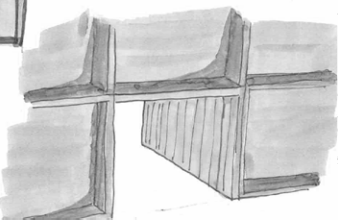
Rouwer
koal beton
metaal

Warm
vertrouwd
toegankelijk
hout

verschil plint en bovenbouw = goed!

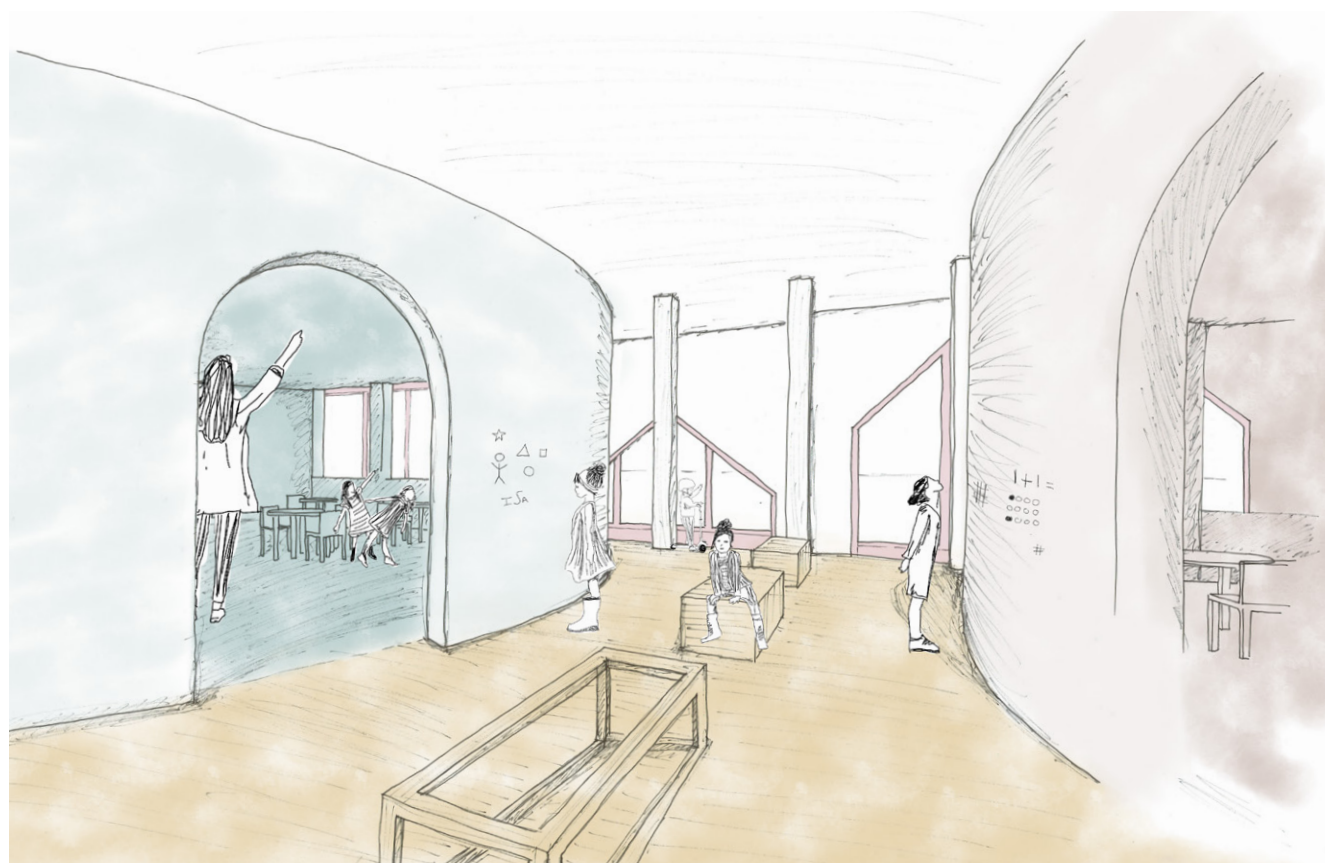
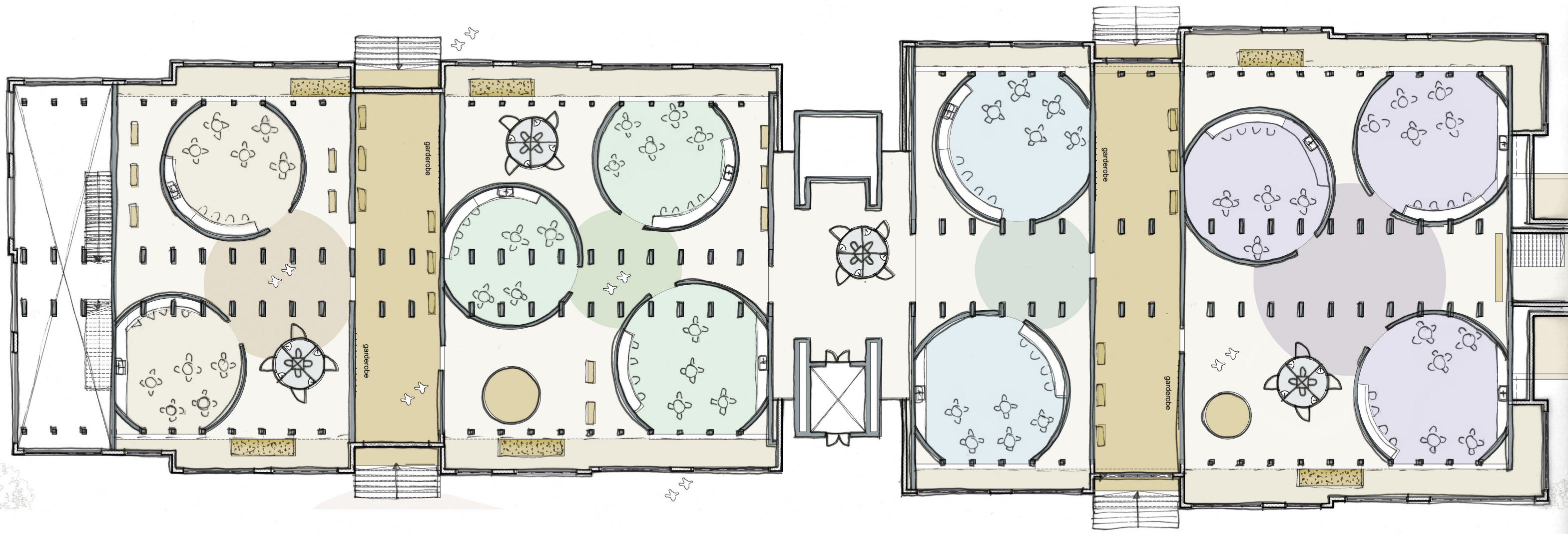
Straat = steen / beton

plint en bovenbouw combineren met verspringingen werkt goed!

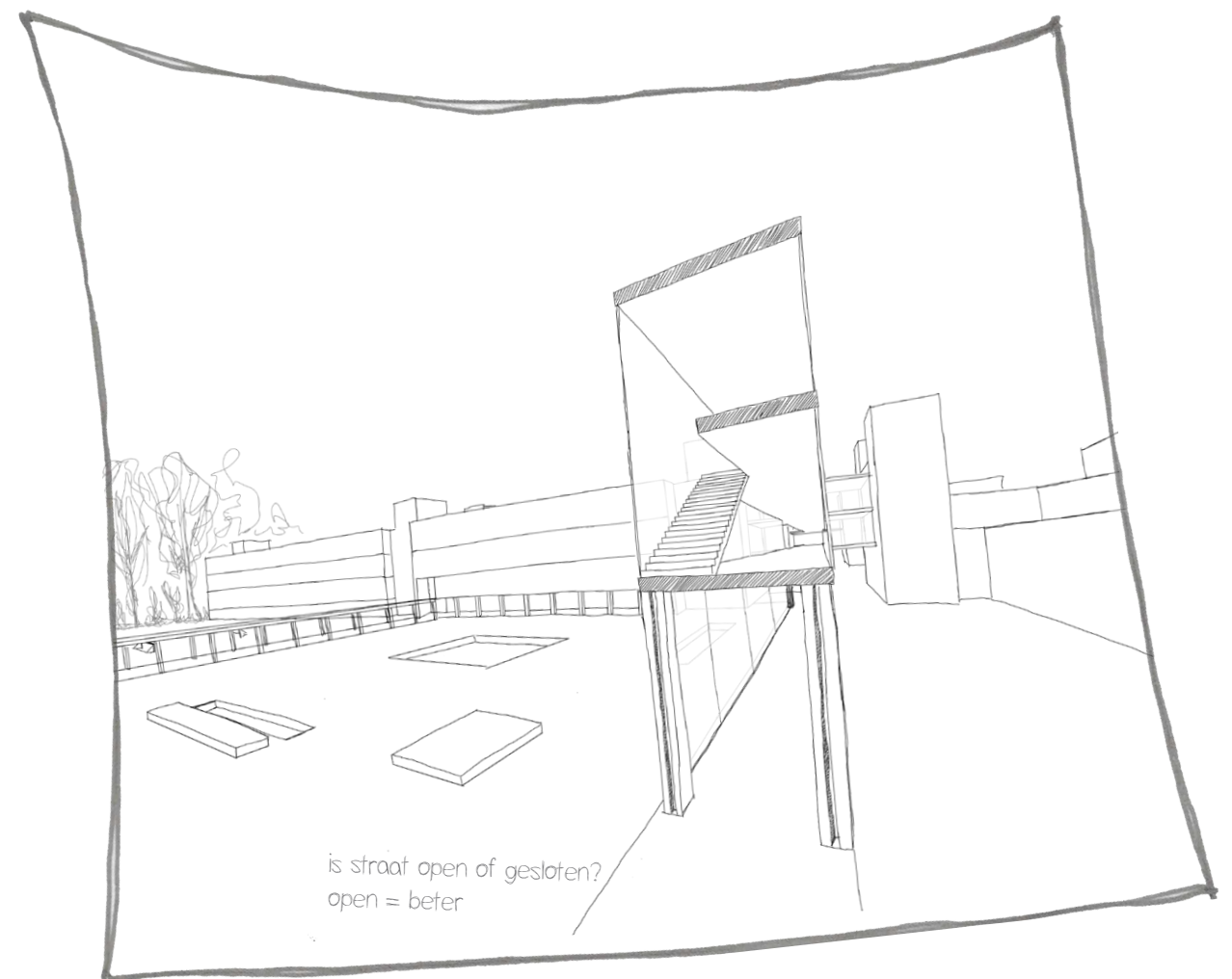
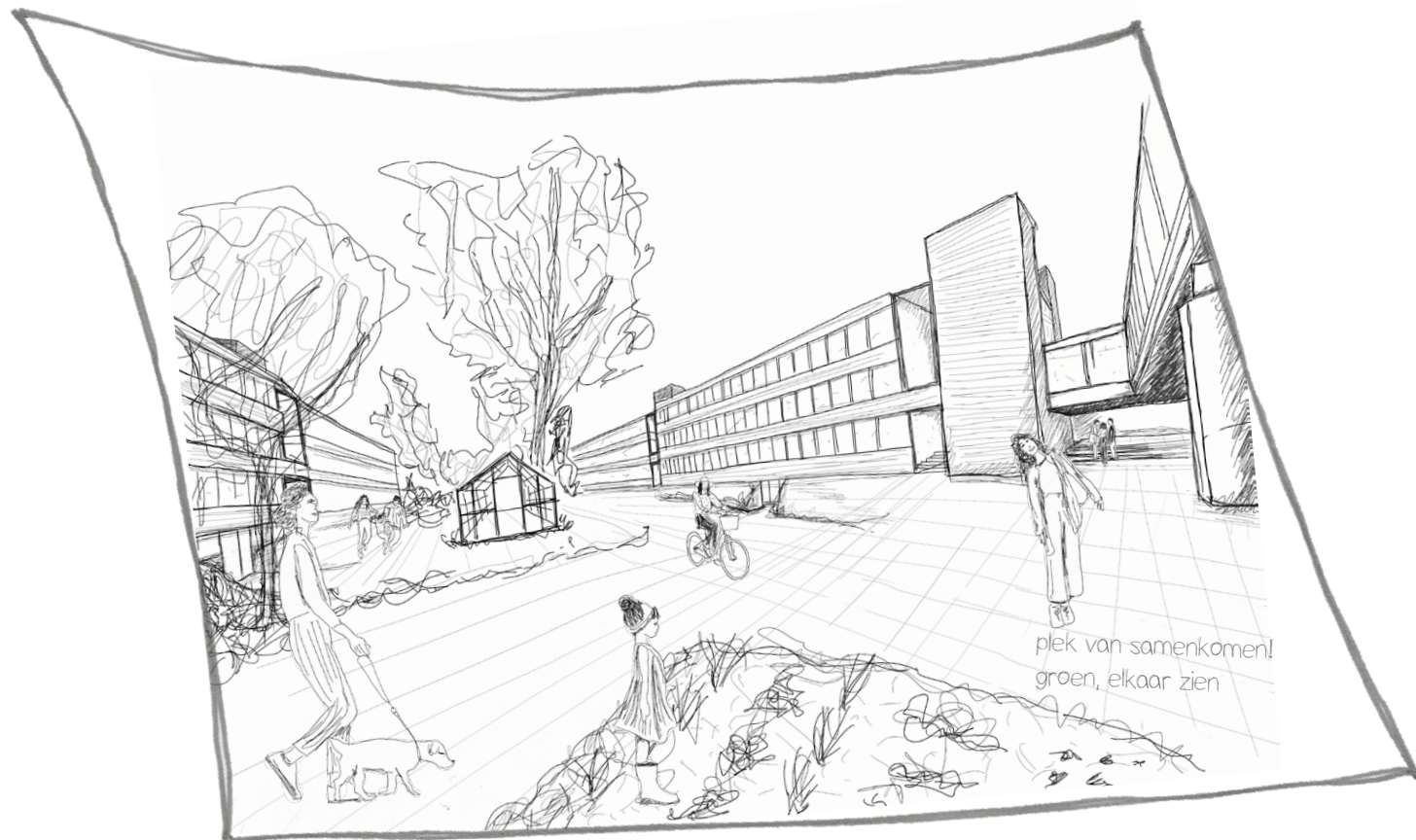
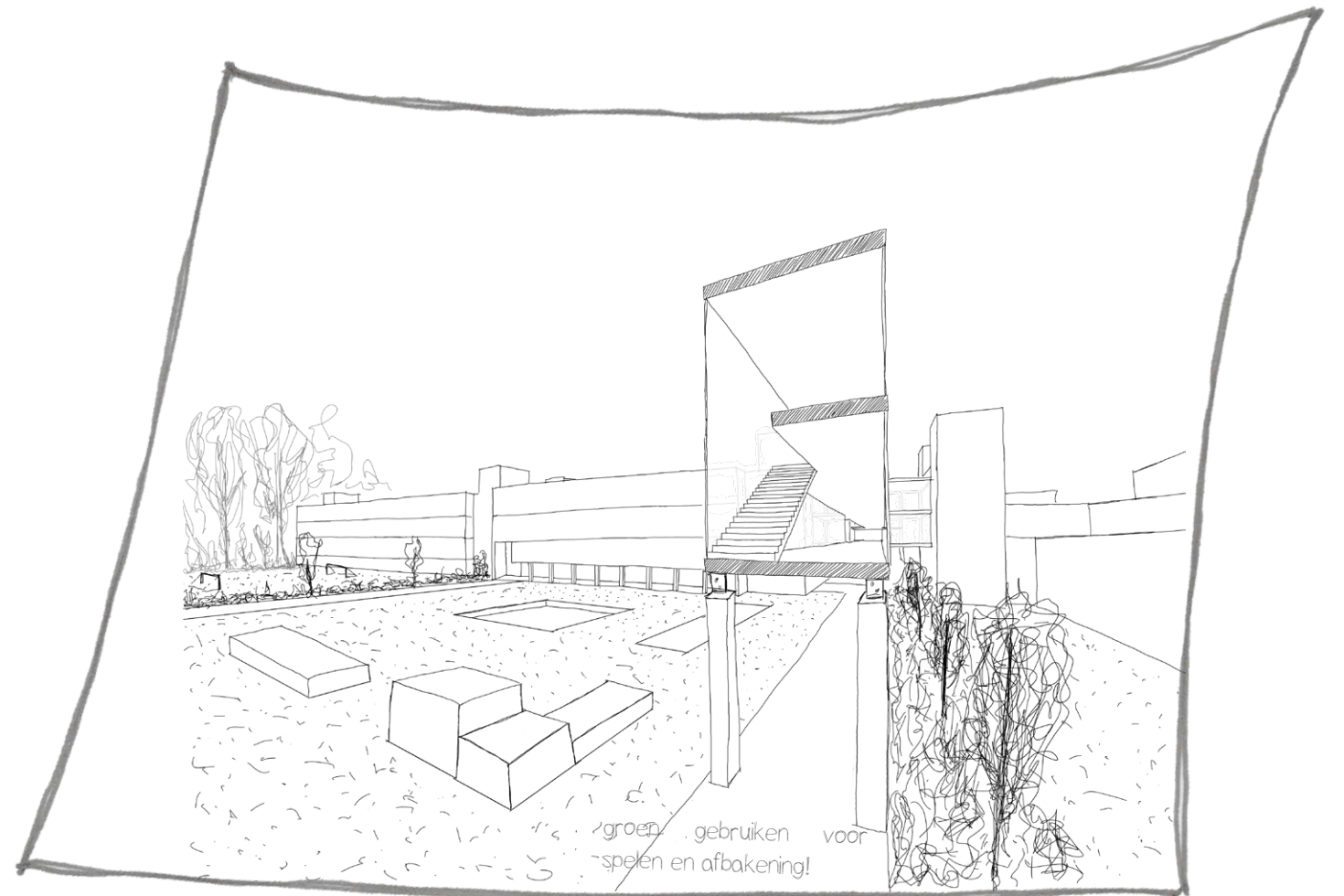
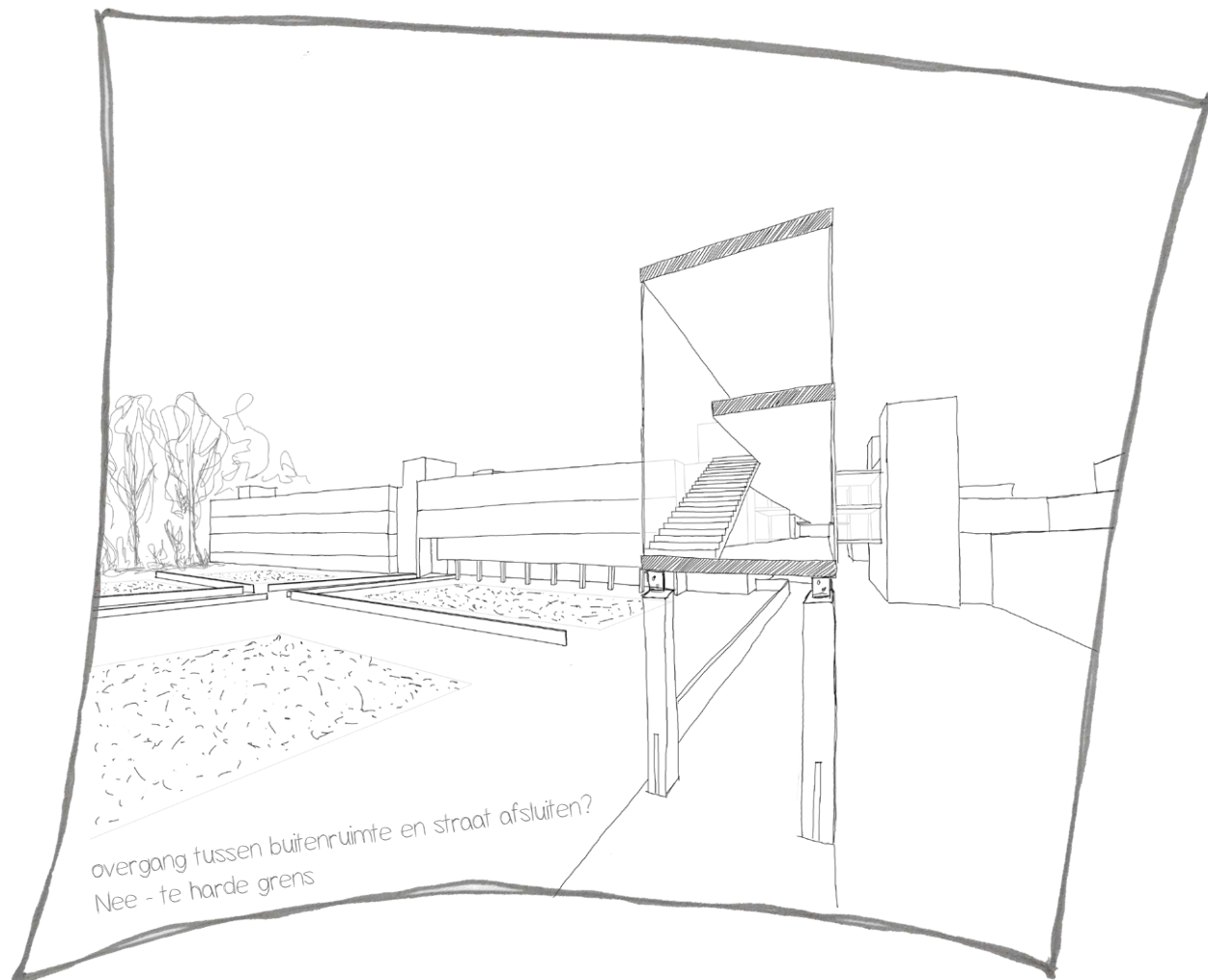
In gedachten gaat Thomas de leerroute door de school doorlopen. Van 4 jarige kleuter die voor het eerst door de entree loopt, tot 21 jarige die de weide wereld in gaat. Al schetsend bedenkt Thomas dat de kleinste groep kinderen een eigen entree moeten krijgen. 'Behoed en bescherm' gaat niet op in de grote straat vol ontmoetingen met vreemde mensen. Ook wil Thomas dat de school er vrolijk en herkenbaar uit ziet, met de schaal van het kind als belangrijk uitgangspunt. Na heel veel schetsen, experimenteren en overleggen met andere leerlingen komt Thomas tot een ontwerp van een nieuwe gevel. De gevel maakt het gebouw toegankelijk voor alle doelgroepen en creëert extra plekken als een soort bufferzone tussen binnen en buiten.

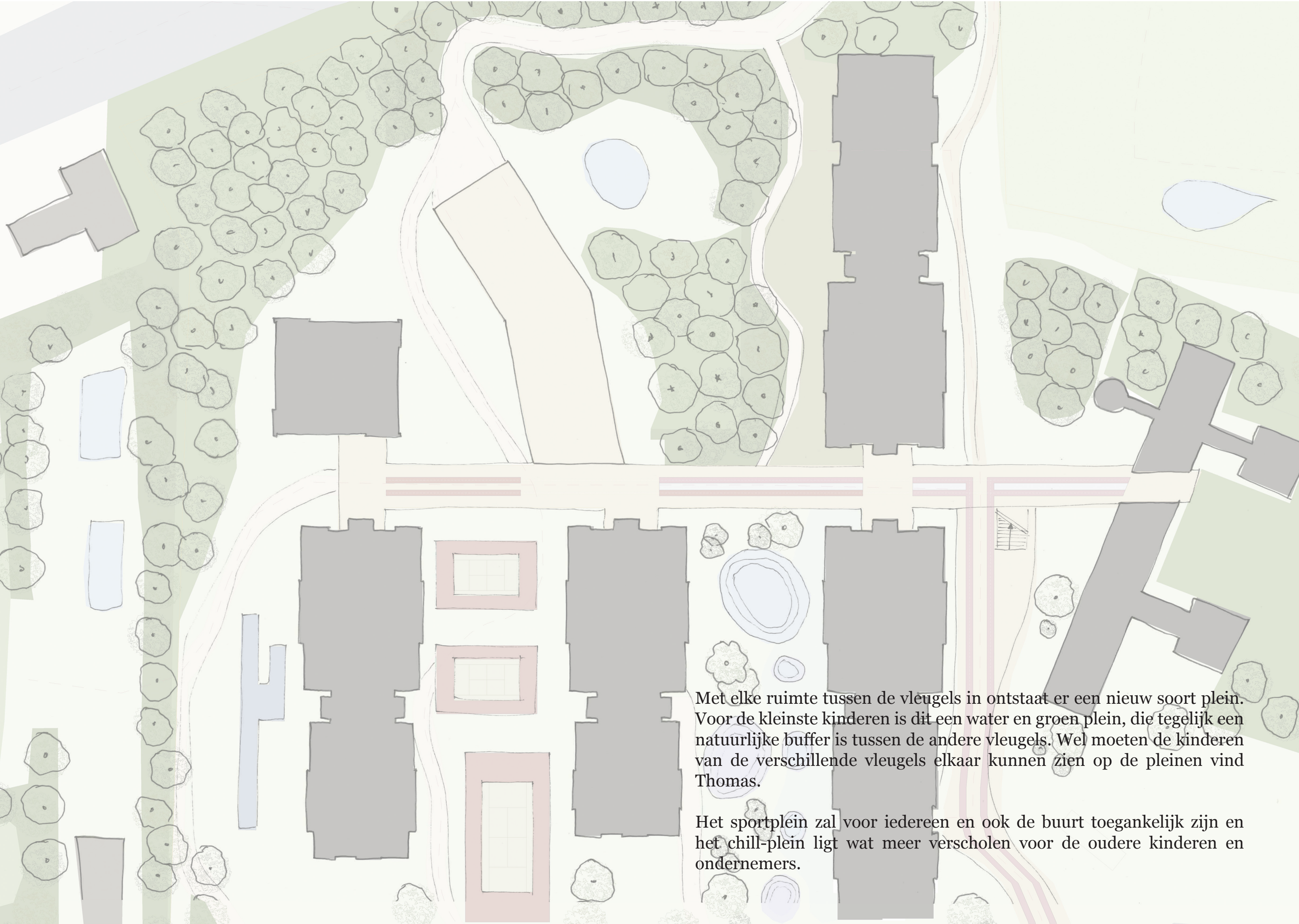

Na binnenkomst als kleuter via de eigen entree, kom je terecht in de vleugel met leeftijdsgenootjes. Fysiek afgesloten van de oudere gebruikers, kom je in je eigen klasje samen in de cocons.

Na veel studies naar gesloten ruimtes en tussenruimtes, ziet Thomas dat de ronde vorm het beste werkt in de bestaande structuur van het gebouw. Het maakt de meest bijzondere vrije ruimtes en is tegelijk de beste vorm voor geborgenheid.

De ronde ruimtes bieden bescherming om in een veilige omgeving te kunnen leren en kwetsbaar te zijn. De ruimte tussen de cocons is vrije speelruimte. Hier kom je ook kinderen uit andere klassen tegen en samen kan je spelenderwijs leren schrijven, rekenen, samenwerken en bovenal: blijven spelen en creatief zijn. Er is de vrijheid om de ruimte rondom de cocons te verkennen en voor de nieuwsgierigen onder ons kan je zelfs naar de ramen klauteren en zien wat er buiten allemaal gebeurt. Natuurlijk kan je ook in de buitenspeel uurtjes echt naar buiten, naar het naastgelegen plein.

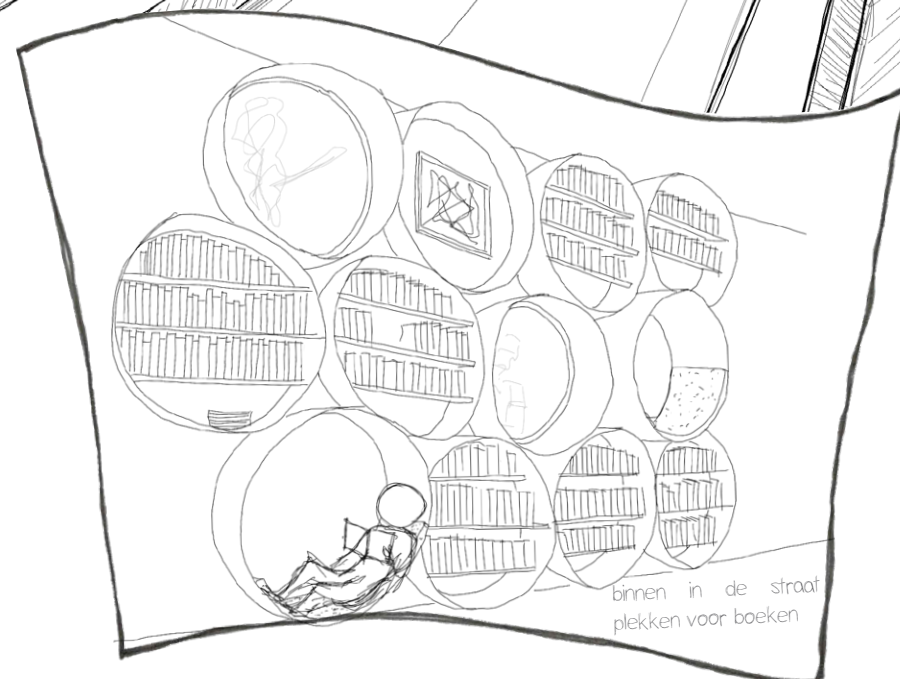
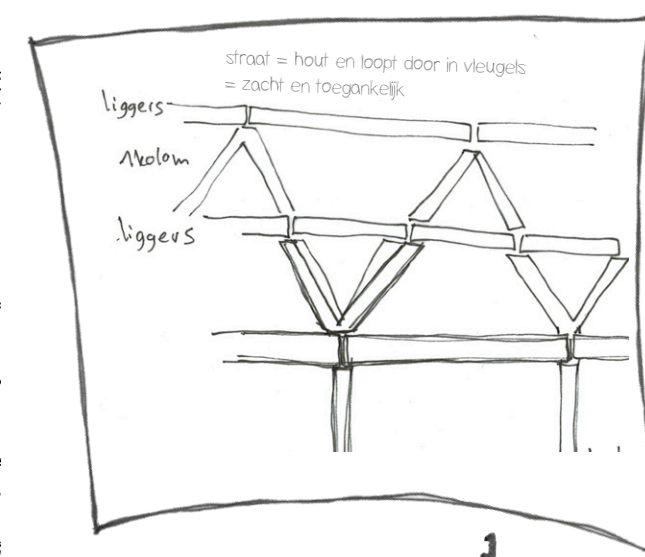
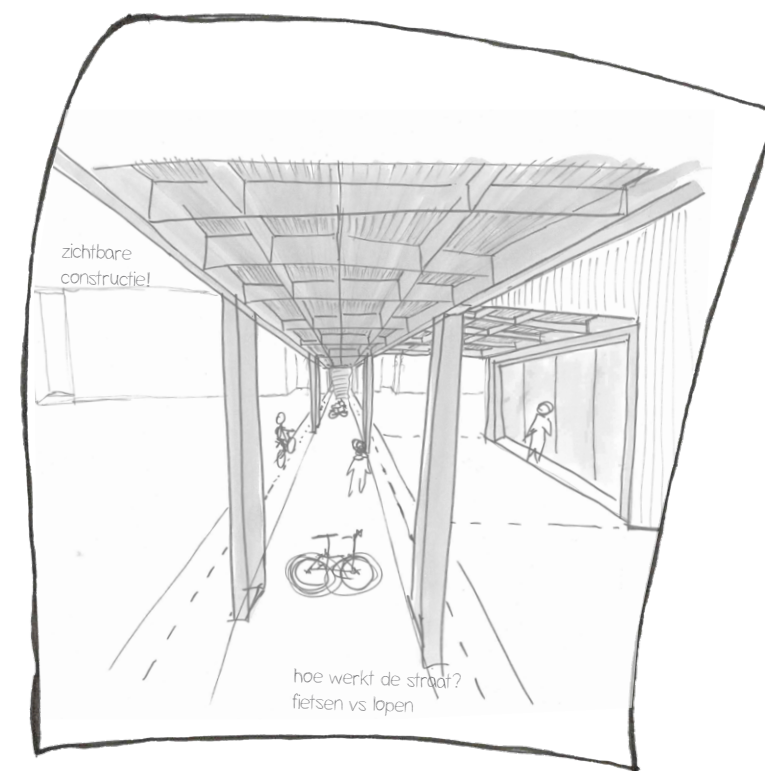
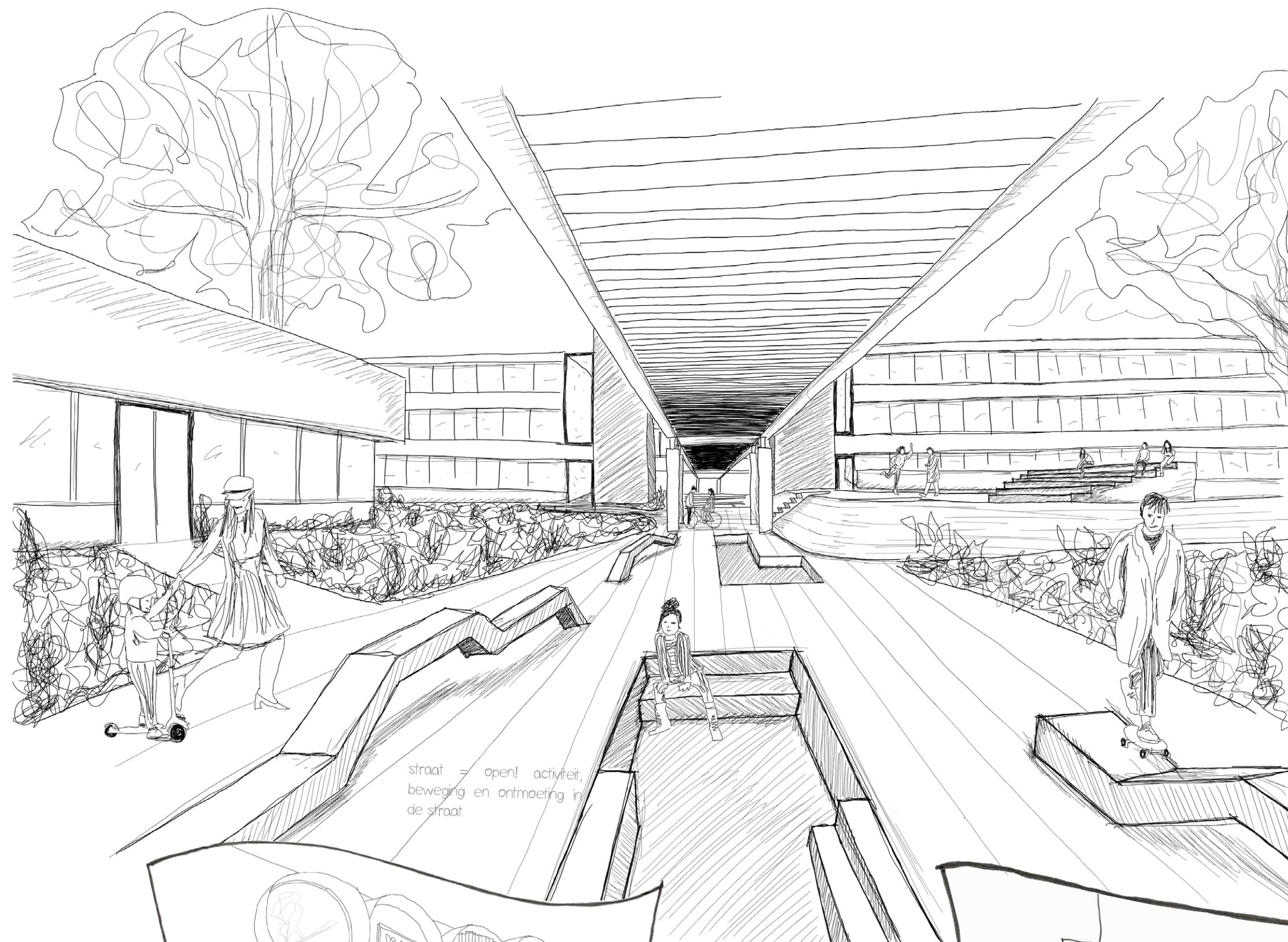

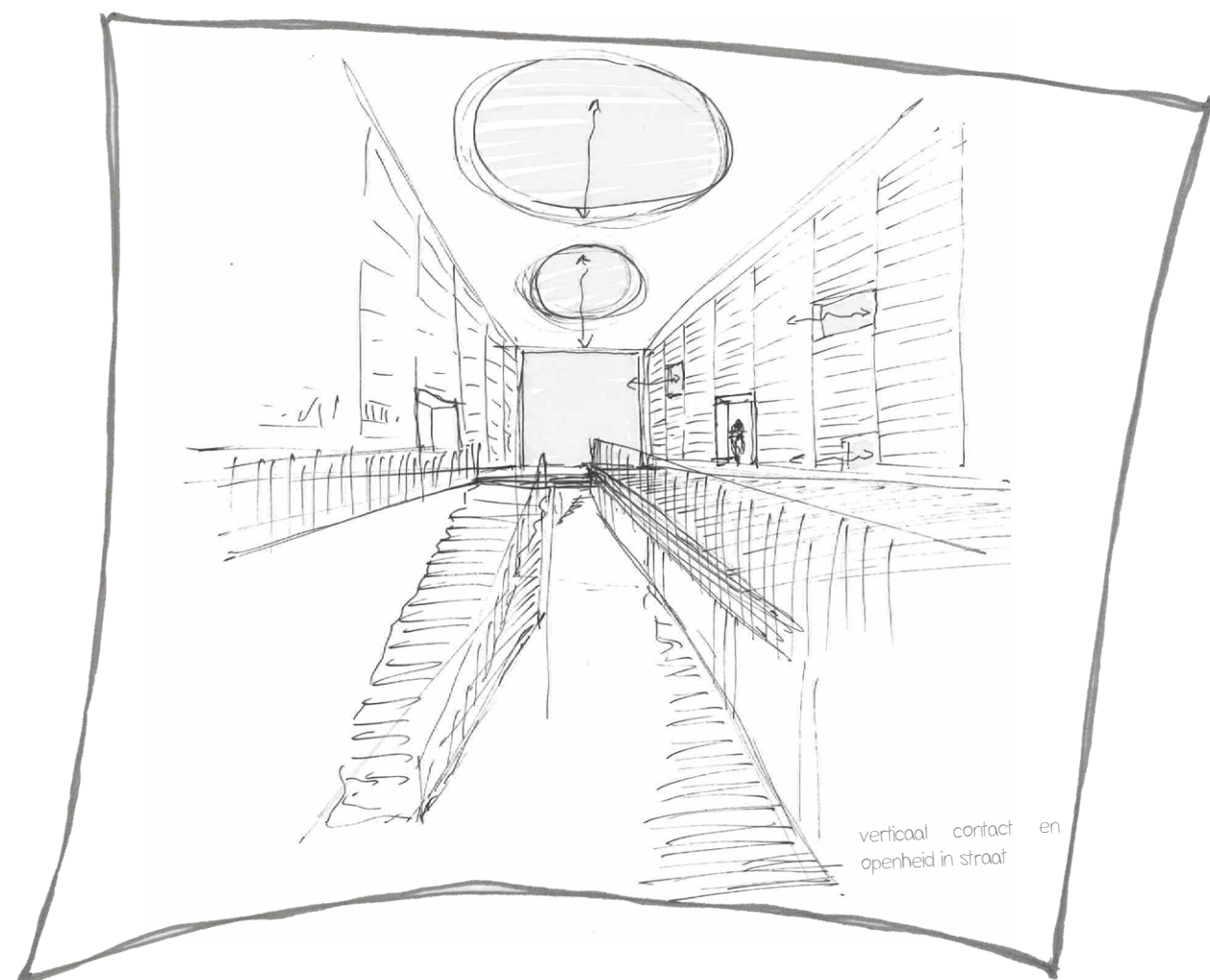

Met elke ruimte tussen de vleugels in ontstaat er een nieuw soort plein. Voor de kleinste kinderen is dit een water en groen plein, die tegelijk een natuurlijke buffer is tussen de andere vleugels. Wel moeten de kinderen van de verschillende vleugels elkaar kunnen zien op de pleinen vind Thomas.

Het sportplein zal voor iedereen en ook de buurt toegankelijk zijn en het chill-plein ligt wat meer verscholen voor de oudere kinderen en ondernemers.

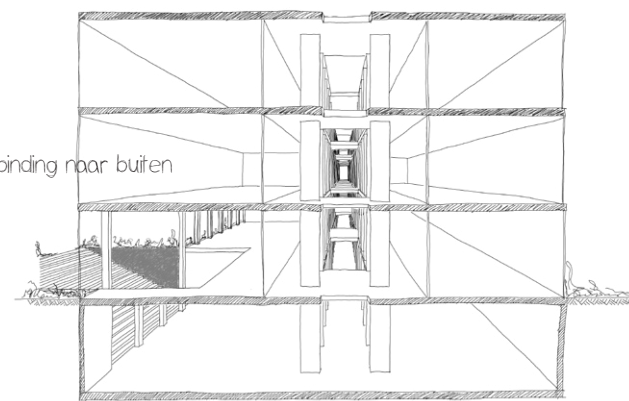

Wanneer je ouder wordt en in de middelste groep terecht komt, moet je over de straat om naar je eigen vleugel te lopen. Je ontdekt stukje bij beetje meer van het gebouw en de mensen die er rondlopen. ‘Er zal op de straat de meeste activiteit moeten zijn om ontmoeting te creëren.’ denkt Thomas, dus zullen alle publieke functies hier vlakbij zijn. De eerste schets die hij maakt van deze bibliotheek-sstraat blijft hem het meeste bij. ‘Toch gek dat je soms aan één schets genoeg hebt en soms uren aan het tekenen en maquettes maken bent om te achterhalen wat goed is..’ mompelt Thomas terwijl hij het idee verder uitwerkt.

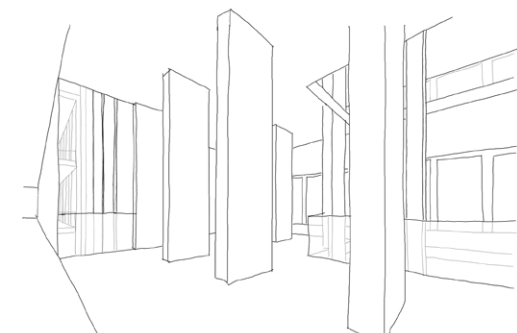

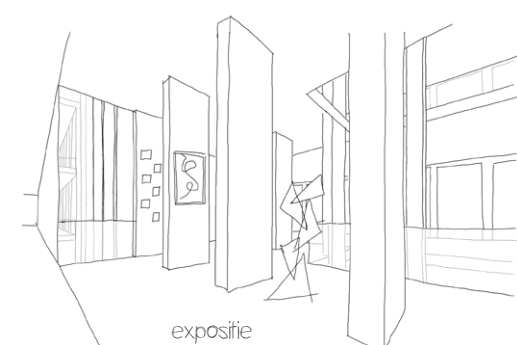
verbinding naar buiten

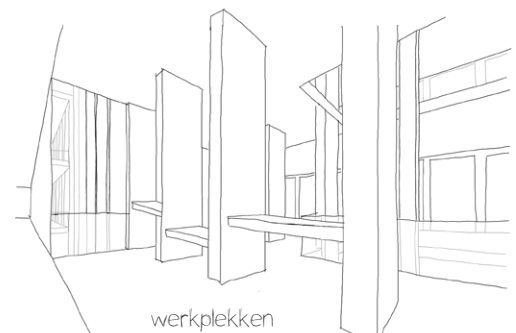
kolommen inzetten voor functies

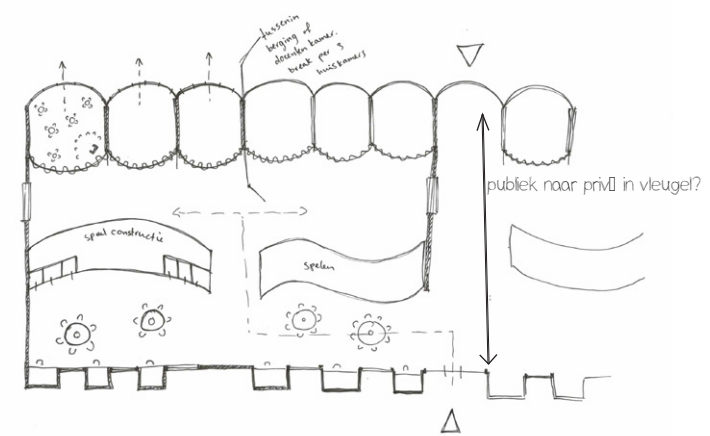
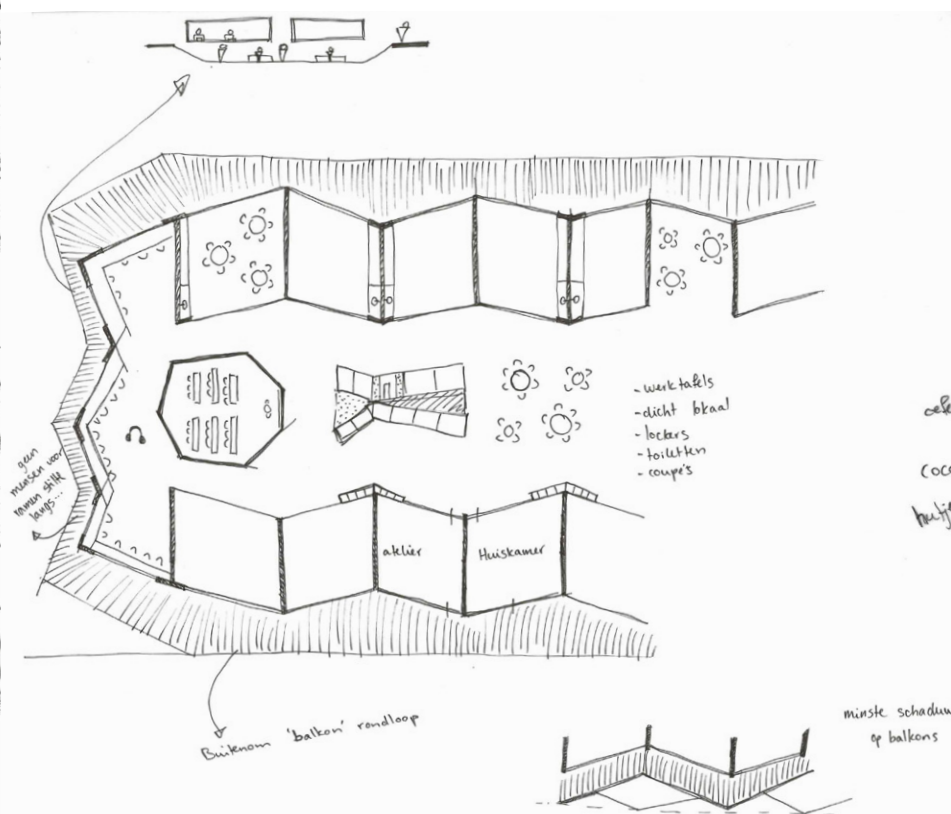
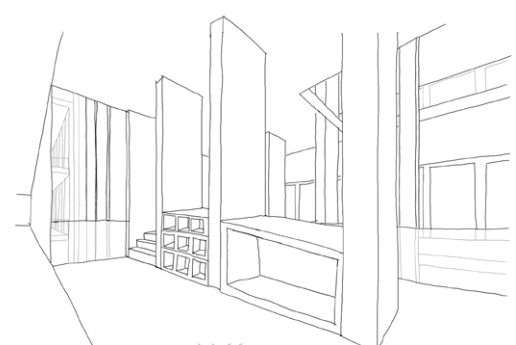
expositie

werkplekken

speelplekken

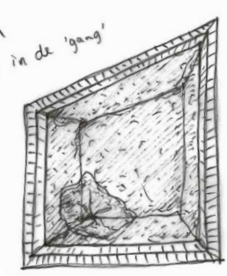

leefruimte #2

cocon
huljes in de 'gang'

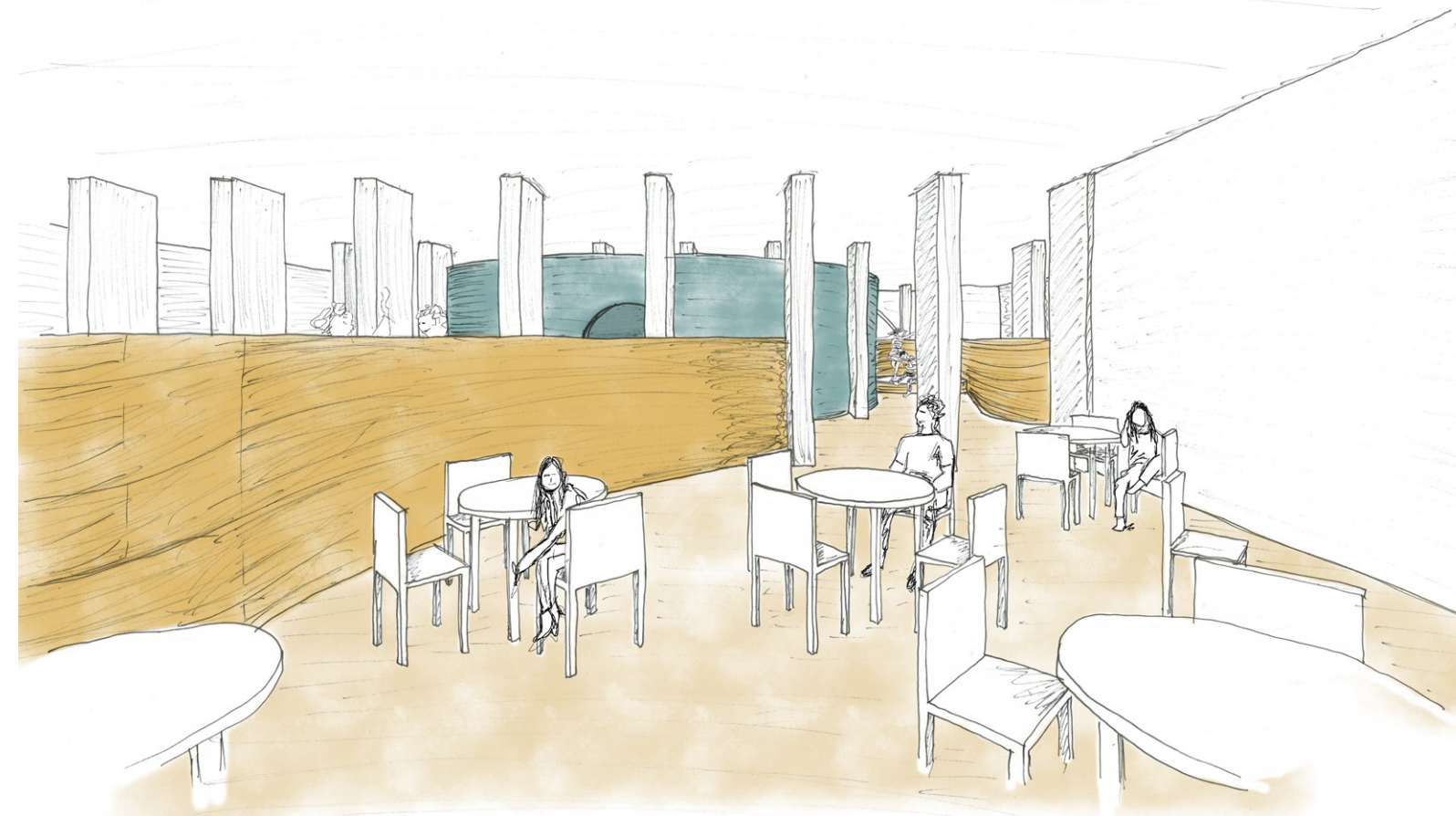

Koppen, uiteindes van bebouwing
Forum stiltehoek

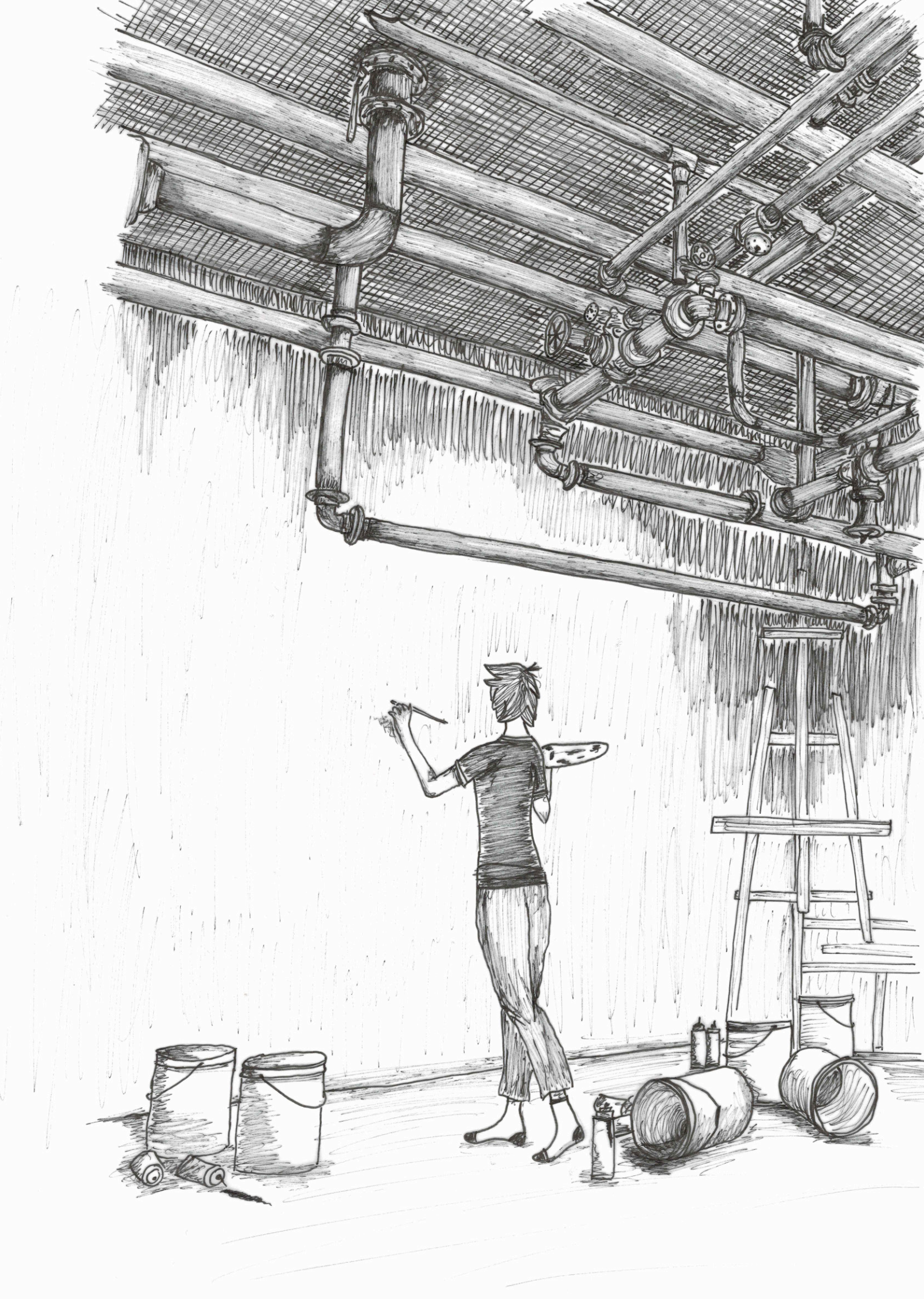
minste schaduw
op balkons

Na experimenten te hebben laten zien aan James kwam er een echte plattegrond op papier voor de middelste en oudste kinderen. In plaats van een overgang over de korte zijde van de vleugel te maken, luisterde Thomas naar de opmerkingen van James en bracht een overgang van rumoer naar rust in de lengte van de vleugel. Hoe verder je door loopt, hoe stiller en meer privé de ruimtes worden. Wel vindt Thomas de tussenruimtes van de kleinste kinderen goed werken dus de ronde vormen gebruikt hij ook hier om alle verschillende leerplekken te maken. Na veel wikken en wegen besluit hij ook dat er toch een soort van 'huiskamer' lokalen moeten zijn waar een klas zich in kan terugtrekken. De vaste en stabiele omgeving van waaruit je kunt vertrekken op onderzoek en weer naar kan terugkeren.

Na alle gesprekken en schetsen wordt Thomas steeds enthousiaster. 'Wat zou ik toch graag in een school als deze willen leren!' denkt Thomas. Nu is het bijna een misdaad om de gang op te gaan tijdens lessen maar wat een opluchting zal het zijn als je zelf kan uitzoeken waar je het beste kan werken en leren? Thomas droomt verder over de school...

Net als de vrijheid om ruimtes te ontdekken, denkt Thomas na over het zelf beïnvloeden van de ruimtes om zich heen. Niet perse voor de kleinste kinderen, maar als je ouder wordt wil je de vrijheid hebben om dingen uit te proberen. De ruimtes van de oudste kinderen zullen dus wat kaler zijn opgezet, zodat alle vrijheid aanwezig is om zelf ermee aan de slag te gaan. ‘Een beetje zoals de kunstenaars ook doen’ legt Thomas uit aan James. En ook de buitenkant van het gebouw geeft hier verschil in aan. De gevel heeft bij de jongste kinderen veel textuur zodat er aan gevoeld kan worden, er mee gespeeld kan worden en het vertrouwd aanvoelt. Maar bij de oudere kinderen zal de overgang tussen binnen en buiten wat harder zijn. Veel licht en lucht moet naar binnen komen door een glazen gevel met lamellen. ‘De lamellen hebben een eigenzinnig ritme, iets wat de leerlingen zelf ook hebben’ denkt Thomas. ‘En de lamellen bieden houvast voor planten om omhoog te klimmen!’ roept James. ‘Zo wordt het helemaal onderdeel van de plek.’ Thomas wordt hier heel blij van en ziet al voor zich wat voor bijzondere school het zal worden. Een Leerdorp, met alle ruimte om zichzelf te ontwikkelen en zich op de meest optimale manier voor te bereiden op de weide wereld die op hem wacht.

HET LEERDORP

Een prentenboek van Nienke Veenhuis, afstudeerproject Het Leerdorp.

Het verhaal volgt Thomas, een jongen die zich niet thuis voelt op zijn huidige school in Haren en op zoek gaat naar hoe zijn ideale school eruit ziet, gericht op de snel veranderende digitale maatschappij. Tijdens de zoektocht wordt zijn idee over de school gevormd door onderzoek te doen in de vorm van literatuur onderzoek, maar ook door te experimenteren in schetsen, maquettes en sparren met docenten en mede-leerlingen. Naast uitgangspunten uit zijn onderzoek wordt het ontwerp ook gevormd door zijn eigen ervaringen op school.

Thomas als personage weerspiegelt mij, Nienke, en mijn ontwerpproces tijdens het afstuderen, maar ook de worstelingen die ik heb gehad met mijn leeromgevingen.

Afstudeerbegeleiders:
Luc Willekens
Ellen van der Wal

2022

